

Izdat za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplja-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (478)
je številka
tedaj vam s prihodnje
številko našega lista po-
steče naročnina. Prosti-
mo, ponovite je takej.

ŠTEV. (NO.) 477.

SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE.

CHICAGO, ILL., DNE 31. OKTOBRA, (OCTOBER) 1916.

LETO (VOL.) XI.

Kačja hipnoza.

Ptiče se lovi na različne načine. Ena metoda je ta, da se šibe ali paličice namažejo z lepom in namestijo tam, kamor ptiči navadno sedijo. Na limanice se jih vjamejo cela jata. Love se tudi z mrežami, zabaven način je pa ta, da se dresirajo že vjeti ptiči, ki potem kličejo proste in jih zva-
bijo v jetništvo.

V Ameriki je sedaj čas za ptičji lov. In vse metode, s katerimi je pričakovati kaj uspeha, se uporabljajo, da bi se dosegel čim večji plen. Na-
stavlja se limanice, se motajo v mreže in letajo
za pojočimi tovariši. Pa ne vedo ali pa pozabljajo,
da je kletka vedno kletka, naj je lesena, splete-
na iz najnavadnejše žice, ali pa krasno pozlačena.

Tukaj Hughes, tamkaj Wilson. Oba obljube-
jeta, da se ljudstvu vrne izgubljeni raj. Dante ni
imel toliko fantazije, kolikor je imajo agitatorji
kapitalističnih strank, kadar si izmišljajo dobro-
te, pripravljene ljudstvu, če povzdigne njih izvo-
ljence na tron, in vsi katoliški popi ne znajo ne-
bes tako pestro in bleščeče naslikati, kakor slika-
jo oni Ameriko, kadar bo vladal njih kandidat.

In ptiči poslušajo to petje. Ali bodo razume-
li, da se lahko poje resnica, pa tudi laž? In da je
goljufiva pesem lahko prav tako lepa ali pa še
lepša kakor pesem o resnici?

Politični ptiči, ki letajo sedaj po Ameriki, ni-
so ptiči svobodnega gozda, pojoči, kako jim srce
veleva in grlo daje. Dresirani so za svojo nalogo
in pesem, ki jo pojo, je naučena. Če greš zjutraj
daleč ven iz mesta, kjer ni dim in vrišč piščalk
in ves nepopisni hrušč in trušč milijonskih kultur-
nih množic pregnal vsega krilatega razum vrab-
cev, se lahko brezskrbno vdaš naturnemu koncer-
tu pevec v več ali in uživaš njih pesem z vsem
naivnim veseljem. Kadar poslušaš dresirane poli-
tične ptiče, moraš zaiti in spraviti svojo naivnost,
pa na njeno mesto postaviti strogo, pazno kriti-
ko.

Kaj hočejo ti peveci?

Da poletite v nastavljeni kletke. Ali pa, če
ste že v kletkah, da pozabite, kje da ste. Oni ne
mislijo na vaše potrebe in koristi, ampak na svo-
je želje in na cilje svojih gospodarjev.

Volitve. Stranke. Kandidati.

Kaj so volitve?

Boj za politično moč. Ta boj vodijo politične
stranke. Kandidati so pa ljudje, izbrani, da izvr-
šujejo voljo svojih strank.

Politična moč je sredstvo vladanja. V kapita-
listični družbi ne more imeti vladanje kapitali-
stičnih strank drugega namena, kakor držati de-
lavno maso v politični odvisnosti od razreda, ko
gospodari in gospoduje. Kajti gospodarstvo in
politika sta neločljiva dvojčka, tako zrasla, da
sta eno telo in ena duša; le organi so različni.

Bivstveno se Zedinjene države nič ne razli-
kujejo od katerekoli druge moderne dežele. Biv-
stveno je to, da so se v Zedinjenih državah kakor
v vsaki drugi deželi razvili razredi. Bivstveno je
to, da vlada v Zedinjenih državah kakor v vsaki
drugi deželi razred, ki je po številu v neznatni
manjšini, in da mu hlapčuje ogromna večina. Biv-
stveno je to, da je kapitalistični razred lastnik
vseh proizvodnih sredstev in postaja vsled tega
tudi lastnik vseh produktov, delavski razred pa
mora trpeti, da mu jemlje kapitalizem vse pro-
dukte njegovega dela.

Bivstveno je to, da hoče kapitalizem ohraniti
to stanje, ki je zanj nadvse ugodno. In temu na-
menu služijo vse kapitalistične stranke. To je nji-
hova naloga in v tem se nič ne razlikujejo.

Razlike med posameznimi kapitalističnimi
strankami so nebitne. Republikanizem, de-
mokratizem, progres, prohibicija — vse to raste
na kapitalističnih tleh, vse to hoče ohraniti kapi-
talistično družbo, vse, v čemer se razlikujejo, se
pa tiče le posameznih oblik, ki niti najmanj ne
izpreme ne značaja družbe. V mnogih slučajih se
sploh ne tiče stvari, ampak le oseb.

Treba se zavedati, da ne more biti drugače.
Posamezne kapitalistične skupine imajo kolikor
toliko različne interese; kajti na individualnem
gospodarstvu sloneči kapitalizem ne more organi-
zirati produkcije tako, da bi spravil vsaj vse ka-
pitalistične interese pod eno kapo. Individuali-
stično gospodarstvo poraja neizogibno konkuren-
co. In ta konkurenca se izraža tudi v politiki. Ta-
ko nastajajo kapitalistične stranke, med seboj
nasprotno, kjer gre za interese posameznih kapi-
talističnih skupin; in za te interese vabijo mase,
da bi šle po kostanj v ogenj.

Ali vse te stranke hočejo vendar, da ostane
družba kapitalistična, da ostane gospodarstvo in-
dividualistično, da služi produkcija profitu. Vse
te stranke, med seboj različne, so popolnoma e-
dinostvene v boju zoper temeljne interese in zoper

cilje proletariata.

Za delavstvo ni odločilno vprašanje, ali bo
ta ali ona oblika v kapitalistični družbi taka ali
nekoliko drugačna. Taka vprašanja imajo lahko
nekaj pomena; ali vedno je njih pomen relati-
ven, podrejen, postranski. Glavno vprašanje delavskega
razreda je to, kako se odpravi kapitalizem,
kako se nadomesti družba izkoriščanja z družbo
enakopravnosti.

V kapitalističnem sistemu ni rešitve za de-
lavstvo. To je tista velika resnica, ki določa vse
akecije zavednega proletariata. V kapitalističnem
sistemu ti lahko povišajo plačo; ali v tem siste-
mu ti tudi lahko podraže življenske potrebščine
mnogo bolj, nego so ti zboljšali plačo. V kapita-
lističnem sistemu ti lahko skrajšajo delovni čas
za uro; ali kadar iznajde tehnika nov stroj, te
vendar vrže na cesto.

V kapitalističnem sistemu mora vedno kapi-
tal imeti svoj profit. Ta se pa ne more doseči brez
škoda za delo. Kapitalistov profit je to, kar vzame
delavstvu. Kapitalisti se lahko prepirajo med
sabo, kaj in koliko vzame ta in oni; toda profita

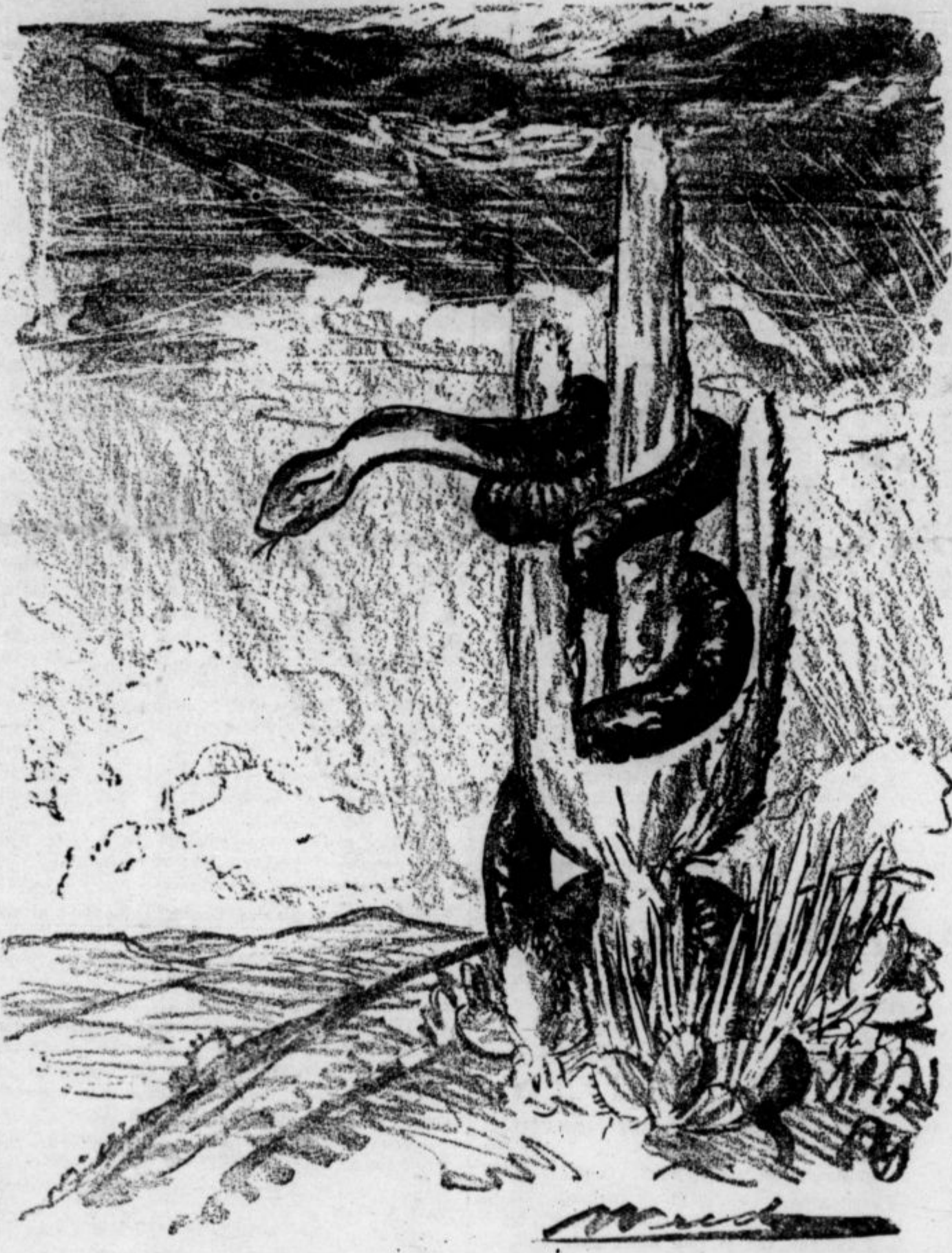
nočejo odpraviti in to pomeni, da hočejo ohraniti
izkoriščanje in okradanje delavstva.

Za izkoriščanje ljudi — proti izkoriščanju
ljudi: To je veliki problem med kapitalističnim
in delavskim razredom. Z drugimi besedami: Za
ohranitev kapitalističnega sistema ali za odpravo
kapitalizma?

To je tudi glavno vprašanje pri sedanjih vo-
litvah. Okrog njega se suče ves broj. Vsako dru-
go vprašanje, ki prihaja v tem boju še na dan,
je postransko in za glavni cilj boja brezpomemb-
no.

Kapitalistične stranke se ravsajo med sabo
in v tem ravsju apelirajo na pomoč delavstva. Le-
pe besede rabijo za te apele. Če bi hotele govoriti
odkritosrčno, bi morale biti pesem vse drugačna.

Mr. Hughes bi moral zapeti: Miljarde dolar-
jev so se združile v mogočne korporacije. Na po-
ti so, da koncentrirajo vso produkcijo in prevza-
mejo absolutno kontrolo Zedinjenih državah. Po
naravnem razvoju se to godi. Velike ribe požira-
jo male, veliki stroji mečejo malo orodje med sta-

William G. Sharp, ameriški poslanik v Pari-
zu, kateri se je vrnil domov na požitnice, je dejal
včeraj v svojem govoru pred Boston City Clubom,
da bo vojna po njegovem mnenju trajala še dolgo
časa.

"Obe nasprotni armadi na zapadni fronti sta
enako močni in vsled tega ne more nobena zmaga-
ti," je rekel Sharp. "Osvojitev par milj zem-
lje pomeni dandanes mesec dni boja, ki stane v
denarju milijone dolarjev in stotisoče človeških
življenj. V sedanjji vojni so gotove stvari, ki za-
vlačujejo bojevanje, da se lahko nadaljuje brez
konec. Ena stvar je vojskovanje v zakopih s
strojnimi puškami, ki so najgroznejše sredstvo,
za podaljšanje vojne je eroplan. Ako bi ne bilo
v tej vojni eroplanov, bi ena ali druga armada že
davno premagala nasprotnika. Parižani trdno ve-
rujejo, da ne bodo Nemci nikdar več prišli tako

blizu, da bi mogli škoditi Parizu. Moje mnenje je,
da imajo prav. Nikakor ne smatram za neutral-
nost, če rečem, da ima človek, kateri živi med
Francози, veliko spoštovanje do francoskega na-
roda, kakor ga imajo tudi Francози do Amerike.

61.030 vagonov primanjkuje železniškim
družbam. Pred dvema letoma je bilo 131.000 va-
gonov neporabljenih. Tudi to je znamenje prospe-
ritete, kapitalistične prosperitete, od katere ni-
ma delavstvo nič.

V Ameriki se dela, ker je Wilson predsednik.
Tako trobijo demokratični agitatorji. — V Ame-
riki se dela, ker je v Evropi vojna; to je resnica.
In kadar bo v Evropi konec vojne, bo sam sv. Pe-
ter lahko predsednik v Ameriki, pa pride vendar
veliki delopust.

ro šaro, veliki kapital ubija malega. Tako mora
biti po jasnem zakonu. A zanikni milijončki za-
bavljajo, se dero in se skušajo upreti temu razvo-
ju. Miljarde imajo večjo moč, torej imajo po pri-
rodnem zakonu večjo pravico do profita. Mi za-
hlevamo monopol izkoriščanja. Delavci, poma-
gajte nam, da ustanovimo ta monopol!

Mr. Wilson bi pa moral deklamirati:

Mogočni trusti grabijo in grabijo ter hočejo
pograbit vse. Mali milijoni bi tudi radi živeli, to-
da miljarde hočejo uničiti njihovo samostalnost.
Ogromna je konkurenca med večjim in manjšim
kapitalom; brezobzirna je in nobenega usmiljenja
ne pozna. Manjši izkoriščevalci si hočejo ohrani-
ti obstanek; to je pa le mogoče, ako morejo moč-
neje izkoriščati. Delavci, dajte se izžemati od
manjših kapitalistov, da se obvarujejo največjih.

Tako bi morali govoriti eni in drugi. Zakaj
oboji hočejo ohraniti izkoriščevalni sistem, ves
njih boj pa gre le za to, kdo izmed njih bo smel
in mogel v večji meri izkoriščati. In od delavcev
zahtevajo eni in drugi, da naj žrtvujejo svoje in-
terese njihovim interesom.

Tako kakor bi morali govoriti, seveda ne go-
voro, zakaj tako nerodni niso. V politiki kapita-
lizma je odkritosrčna beseda nerodnost. Ako bi
kapitalistične stranke povedale delavcem resnico,
bi jih morale odbiti od sebe.

Ali one potrebujejo delavske glasove, ker je
delavec več kakor kapitalistov in ker se brez
delavskih glasov ne more zmagati. Torej je treba
tem volilem govoriti neresnico in jo čim mogoče
lepše pobarvati.

Indijci in južni Amerikanci pripovedujejo o
kači, ki le pogleda ptiča, pa se ubogo bitje niti ne
gane, dasi ima peruti, s katerimi bi lahko odlete-
lo. Kača ga je hipnotizirala s svojim pogledom in
v tej hipnozi postane ptič brez odpora njen plen
in ji takorekoč prostovoljno zleti v žrelo.

Kapitalistične stranke hipnotizirajo volilce z
besedami. Delavci se dajo hipnotizirati, ustavijo
odpor in gredo še sami v svojo pogubo.

Delavcem ne bi bilo tega treba, kajti vsa hip-
notična moč se odbije od njih, čim ji zoperstavi-
jo svojo zavednost. Delavec nima kolobrijevih
možganov in njegov razum je sposoben, da spo-
zna razmere in položaj. Če ve, da je v tovarni, v
kateri dela, nasprotje med njegovimi in kapitali-
stovimi interesi, mora spoznati, da se v politiki
nasprotja povsem enaka. Nobena izmed meščan-
skih strank se noče dotakniti kapitalističnega si-
stema, to se pravi, da noče nobena izmed njih od-
praviti vzrokov njegove sužnosti.

Ako delavce to ve in ako ima v sebi količkanj
značajnosti, tedaj je nemogoče, da bi ga prema-
gala kapitalistična politična hipnoza.

Naj ti pojo pesem, da si lahko ohraniš socia-
listično ima ampak, da je bolje, če sedaj glasuješ
za tega ali onega kandidata, ker ne more biti so-
cialist izvoljen; ako si spoznal značaj kapitalisti-
čne družbe, te ne bodo mogle premotiti take me-
lodije, ker ti mora biti jasno, da ne bomo nikdar
zmagali, če bomo pro vsakih volitev dejali, da
še ne moremo zmagati, in razumel boš, da bi mo-
rali na ta način za vse čase ostati vkovani v kapi-
talistične verige.

Naj ti priporočajo Hughesa, naj ti priporo-
čajo Wilsona, naj ti postavljajo enega nad dru-
gega, naj godejo slavo svojega malika, naj kujejo
na eni strani republikansko, na drugi demokrati-
čno stranko v zvezde — ti boš razumel, da imajo
svoja nasprotja med sabo, ampak da se tebe ne
tičejo njihovi ravsi, ker so tebi eni in drugi ena-
ko nasprotni. Razumel boš, da je zate vseeno, če
vlada kapitalistični Peter ali kapitalistični Pavel.
Razumel boš, da ni tvoja naloga izbirati, ali bi
dal temu ali onemu v roke bič, ki bo žvilgal po
tvojih plečih, ampak da jim moraš vzeti bič. In
če danes res še nisi dovolj močan, se moraš da-
nes pripraviti, da boš jutri močnejši. Ako si da-
nes pomagal enemu izmed njih proti drugemu iz-
med njih, si izgubil današnji dan zase, in nikdar
več se ti ne vrne.

Pusti kačo, naj napenja svojo hipnotično u-
metnost, pa se ji smeji. Vedoč, da je rešitev de-
lavstva edino v socializmu, glasuj socialistično,
da se pokaže vsa moč tvoje stranke. Tu ali tam
pomaga tvoj glas že danes lahko do zmage. Kjer
še ne bo zmogel, vlije povečano število socialisti-
čnih glasov pogum v srce onih, ki še dvomijo, in
prihodnjic se pridružio tudi oni tvoji četi. Vsak
glas, oddan za kapitalistične kandidate, je zav-
žen; vsak glas za socialistično stranko pomeni na-
predek.

Glasuj torej s prepričanjem; glasuj socia-
listično.

Kača bo sikala, ti se ji boš lahko smejal.

Kandidat socialistične stranke
za predsednika je
Allan L. Benson

Kandidat socialistične stranke
za podpredsednika je
Geo. R. Kirkpatrick

0 strokovnem gibanju.

Boji med mezdnicar delavci in njih izkoriščevalci niso nič novega. Najdemo jih že ob koncu srednjega veka v rokodelstvu, med pomočniki in mojstri, bržko so se pričele vzbujati v mojstrih pod vplivom tedaj se razvijajoče produkcije blaga in pod vplivom prometa kapitalistične slutnje in nagnenja. Marsikateri med njimi je poskušal že v 15. stoletju število pri njem vpisanih pomočnikov tako pomnožiti, da bi lahko živel od njih dela, ne da bi bilo treba njemu samemu delati, ali pa je vsaj poskušal naprtiti pomočnikom ogromen del vsakega dela. Opažala so se stremjenja po povečanju delovnih dni, po omejitvi praznikov, celo stremjenja po nedeljskem delu. Pri tem so se skušali gospodje mojstri ločiti od pomočnikov; ti naj bi se zadovoljili s slabo hrano itd. Družinska vez se je zrahljala. Slednjič so se začeli cehovski mojstri še bolj odločevati, pomočniki, ki niso bili sinovi ali zetje mojstrov, so silno težko postali mojstri, pogosto jim je bilo to popolnoma nemogoče. Tako je bil pomočniški poklic vedno bolj poklic zase, nehal je biti samo postaja med učencem in mojstrom.

Če so mojstri začeli igrati kapitaliste, je bila najna posledica, da je dobilo razmerje med njimi in njih delavci več ali manj ostrine poznejšega nasprotja med kapitalističnimi podjetniki in mezdnicarimi proletarci. Toda pomočniki se niso dali primerjati v ponižni in prepoznani proletar si porajajoče se velike industrije. Kljubovalno in bojevito niso samo prestregli slehrnega udarca, namerjenega proti sebi, ampak so odgovorili nanj še s silnejšim od svoje strani. Mesta so bila majhna, število pomočnikov vsakega poklica je bilo zagledelj po mestih razmeroma neznatno. Bilo jih je tem lažje združiti, ker je imela navadno vsa ka obrt posebno ulico. Delo je sicer ločilo drugega od drugega; samo malo število, redko več kakor eden ali dva, je delalo pri enem mojstru. Število praznikov v letu je bilo veliko, družabnost je tedaj igrala v življenju slehrnega posameznika prav tako vlogo kakor delo, in družabnost je združila pomočnike. Njih pívnice so bile središča njih organizacij, izhodišča bitik, ki so jih bili z mojstri. Kdor od pomočnikov ni sodeloval, je bil izbočen. Vseled ločitve poklicev drugega od drugega je bila za pomočnika izključitev iz pomočništva njegovega rokodelstva tistega pomena kakor izključitev iz družbe. Pomočniška organizacija ene stroke je torej obsevala vse pomočnike v isti stroki. Industrijska rezervna armada je bila nepoznana, pridobivanje delavcev iz tujih poklicev je bilo iz razlogov nemogoče, ni čuda da je bilo stališče pomočnikov nasproti mojstrom razmeroma nadvse ugodno. Orožje, ki so ga rabili, je bilo nehanje dela in razglasitev slabega glasu—stavke in bojkoti—in s tem orožjem niso prizanašali. Našim cehovskim sanjalcem, ki sanjarijo o obnovitvi srednjeveškega rokodelstva in se nadajajo od te obnovitve miru med delavci in njih izkoriščevalci, bi se lasje upokoničili, če bi se danes v razmerju z razvojem industrije tako pogosto in tako trdovratno stavkalo kakor v merodajnih rokodelstvih 15. in 16. stoletju.

Šele ko je prišla na površje moderna državna oblast, so tudi pomočniki spoznali, da prihajajo drugi časi. Zatiranje delavcev je bila ena prvih uslug, ki jih je nova oblast izkazala buržvaziji, in je še do danes ostala ena njenih glavnih nalog. Začela se je doba mezdnicar taks (to se pravi maksimalnih mezd) in prepovedi ali vsaj policijskega zatiranja vseh organizacij mezdnicar delavcev. Vendar pa se tudi državi ni posrečilo, da bi popolnoma udušila odpor pomočnikov. Pomočniki so vedeli prav tako dobro kakor njih nasprotniki, kako moč imajo, če združijo vse svo-

je moči, in kako so slabotni, brez organizacije. Povsod so se z vso žilavostjo sklepale organizacije. Kjer so jim bile javne organizacije onemogočene, so ustanovili tajne. Z najhujšimi kaznami in mukami so jih kaznovali, a vendar niso mogli omajati njih združitve. Čeprav so bila trpljenja in težave, ki jih je prinesel protisocialistični zakon nemškemu proletariatu, dovolj huda, vendar so morali v marsikaterih deželah pretrpeti grda preganjanja delavci v teku zadnjih stoletij in tje do srede 19. stoletja. In vendar do vsa preganjanja premagali.

Večina delavcev porajajoče se kapitalistične manufakture pa ni imela tiste odporne sile kakor rokodelski pomočniki. Za izgotovitev celega izdelka potrebna dejanja so, kakor smo že omenili, v manufakturi prideljena različnim delavcem, katerih vsakdo mora opravljati enega ali več razmeroma preprostih opravil. Učna doba delavca se na ta način skrči pojavljati se že začenja delo žensk in otrok. Nadalje so se rodile v velikih industrijskih mestih pod gospodstvom manufakture velike delavske armade. Pri tem je možno, da bi se delavci med sabo osebno poznali, kakor je bilo samoposebi umevno pri pomočnikih v srednjeveških malih mestih. Vseled razvoja velikih mest so seveda trpeli tudi rokodelski pomočniki, toda ne tako močno, kajti tisti meri, kakor je rastlo njih število, je rastla tudi mnogo glavnost in z njo nesložnost njih nasprotnikov, mojstrov. V kapitalističnih podjetjih pa stoji mnogoštevilni delavci maloštevilnim podjetnikom nasproti, ki se lahko sporazumijo. Temu se je še pridružilo, da je cehovsko gospodstvo oviralo razvoj manufaktur v starih mestih. Ta podjetja so se morala ustanoviti izven cehovskega okolišča, večinoma na deželi, kjer se je dalo delavce lažje nadzirati in kjer delavci niso imeli nikake zaslombe v drugih plasteh delavskega prebivalstva in so bili navezani edino na delo v manufakturi.

Slednjič pa so delavcem čas za družabne sestanke, to važno sredstvo za združevanje in iz njega izvirajočo enotnost v boju, zelo skršili, zlasti z odpravo srednjeveških praznikov.

Sicer, združuje manufaktura večje delavske množine pri delu in jih sili k skupnemu delu, h kooperaciji. Toda blagodejne posledice, ki izvirajo iz tega za slogo delavcev, se deloma uničijo s tem, da se niso le delavci enake stopnje rekutirali iz najrazličnejših plasti prebivalstva, ampak da so se različna dela najrazličnejše plačevala; med delavci je cela vrsta stopenj, kakor pri strežajih velikega gospodstva. Res, da določijo pri delavcih osebno delo v produkciji in ne osebna uslužnost; hierarhija torej ne rodi med velike razlike v interesih posamičnih le težko zavedo svoje interesne skupnosti.

Kljub temu imajo delavci manufakture še en velik dobiček: čeprav je njih učna doba mnogo krajša kakor v rokodelstvu, vendar temelji njih delo na ročnosti in spretnosti, ki se da doseči samo z daljšo vajo. Zagledelj se ne dalo lahko nadomestiti. In naj je število brezposelnih, dela iščočih proletarcev na stopnji razvoja, o kateri obravnavamo, še tako veliko število izurjenih manufakturnih delavcev med njimi ima za delavce manufakturne periode v splošnem malo pomena.

Šele stroj spremenil to, šele stroj uslužil vso množico brezposelnih industriji, in vrže tudi žene in otroke proletarcev tropoma na delovni trg. S kakšnimi posledicami za odporna silo delavcev.

Odkar so se uvedli v produkcijo stroji, se z nenavadno naglo pospešuje proces presvajanja vse industrije v kapitalistično. Toda kapitalistični obrati se ne spremenijo takoj na vseh pro-

dukejskih poljih v tovarne, ki proizvajajo s stroji. Manufaktura se je še do danes ohranila na raznih poljih, n. pr. v črkostavljenju. V nekaterih industrijskih panogah se je kljub kapitalističnemu obratu rokodelska produkcija še ohranila, n. pr. v krojaštvu, v kolikor ne služi produkciji na delebo. Seveda kapitalistično izkoriščanje obrti, ki stoji še na stopnji rokodelstva, navadno ne privede do velikega obrata, ampak do pritlikavega obrata do domače industrije. Delavci domače industrije pasu najmanjše odporni izmed vseh.

Tudi pod gospodarstvom ss stroji obratovane velike industrije v kapitalistični produkciji se vzdržuje — seveda polagoma izginjajoča—vrsta panog industrije, ki ne morejo pogrešati izučnih delavcev, kateri so ni prisvojili gotovo višino spretnosti. Velika industrija sama ustvarja celo vrsto novih panog, ali pa razširja že obstoječe, ki imajo zapredpogj posebno moč ali posebno znanje, in ki se jim ni treba bati konkurence neučnih delavcev ali žensk in otrok. To je veljalo in večinoma še velja n. pr. v nekaterih panogah pridobivanja in predelovanja kovin.

Delavski proletarijat se deli potemtakem v dve veliki plasti: v višje stoječo, ki je vseled razmer v različnih oziрах ali kvalificiranih delavcev. Pod to plastjo pa se širi velika in dnevno naraščajoča masa delavcev, ki imajo posej, za katerega izučitev niso potrebna nikaka posebna predznanja, spretnosti ali zmožnosti; najsi so nekateri izmed teh delavcev še tako spretni, izobraženi ali zmožni, kljub temu spadajo v oddelek neizurjenih, nespretnih ali nekvalificiranih delavcev, ki se brez težave nadomeste, do katerih ni treba nikake obzirnosti, katerih odpornost je neznatna.

Boljše stoječi, kvalificirani delavci so tisti, ki jim gre prednost v boju za povzdigo delavskega razreda. Ti tvorijo najboljše elemente proletariata, zakaj oni so tisti, ki so najbolj sposobni za odpor proti kapitalu. In v številnih bojih so pokazali svojo bojevitost.

Njih stališča imajo marsikatero podobnost s stališčem cehovskih rokodelskih pomočnikov; tradicije rokodelskih pomočnikov so mnogovrstno ohranile med njimi, rokodelnih pomočnikov organizacije in bojne metode so si vzele kvalificirani delavci za zgled. Nove gospodarske bojne organizacije delavcev — in sicer sprva smo kvalificiranih delavcev — strokovne organizacije, so včasih naravnost nadaljevanje starih družb, pogosto in zlasti v začetku strokovnih gibanj pa so vzrastle iz tradicij ki jih je bilo zastopilo cehovsko pomočništvo pri mezdih delavcih.

Prvotno sorodstvo strokovnega gibanja s cehovskim pomočniškim gibanjem se ne izraža samo v odpornem duhu in odporni sili strokovnih organizacij. Časi se pojavi tudi med strokovnimi organizacijami cehovski duh, stremjenje po kastrovski odločitvi, po enostranski brigi samo za ožje pokliene interese brez ožira na splošne delavske interese. V posebnih okoliščinah gre to lahko tako daleč, da strokovne organizacije kvalificiranih delavcev ne zanemarijo samo dolžnosti solidarnosti s celokupnim delavskim razredom, ampak skušajo imeti dobiček naravnost na stroške drugega delavstva — na primer z omejitvijo števila vajencev, ki se uče njih poklica. S tem sicer zmanjšajo ponudbo delavskih moči v lastnem poklicu, toda samo na stroške drugih delavskih plasti, nimajo moči, da bi izsilile take omejitve, tako da krene v te poklice tem več delavskih moči.

Časih se samo v posamičnih obrtih lútiyo njih organizirani člani kot "aristokratje" dela od

"družalji" ter se skušajo povzpeti na nje ramah višje. To je veljalo n. pr. v Nemčiji še pred nedavnim časom za večino črkostavcev. Na Angliškem pa so se kvalificirani delavci odločili v svoji skupnosti od nekvalificiranih. Njim so se pridružile še tovarniškemu zakonu podrejene delavske plasti, katerim je ta postava ustvarila ugodnejši položaj. Ti boljše stoječi delavci so tvorili do zadnjega časa — in tvorijo deloma še danes — od velike mase mezdnege proletariata ločeno delavsko aristokracijo.

Kjer vodi strokovno gibanje do pospeševanja enostranskega kastovskega duha in do aristokratske odločitve boljše situiranih delavcev, tam ne le da ničesar ne prinaša kot razredu, ampak celo utegne povzdigo ovirati in zavleči. Tako strokovno gibanje je mnogo izdatnejše sredstvo za oviro delavskega gibanja kakor nasilna in brezmišlena zatiranja, ki jih navadno uporablja starokopitna državna modrost. Pač pa so vse nasilne protibojnim organizacijam delavskega razreda naperjene metode najuspešnejše sredstvo, da se združijo kvalificirani delavci z nekvalificiranimi v enoten odpor proti zatiranju.

Sicer pa so danes le še najnespetnejši in najnevednejši državniški mnjenja, da se da proletarijat stakimi odredbami zadržavati. Najnevarnejši sovražniki proletariata so tisti, ki nastopajo ne kot njega nasprotniki, ampak kot prijatelji pa skušajo cepiti proletarijat s strokovnim gibanjem v takem duhu, kakor smo ga bili opisali, ter hočejo po tej poti spremeniti njega najodpornnejše dele iz predbojevnikov v zatiralece njega slabotnejših delov. Ti krivi prijatelji delavskega razreda tudi na Nemškem uganjajo svoj nepošten posel; vsekako doslej le na univerzah. Toda tudi na delavce same poskušajo uplivati. Na srečo so gospodujoče stranke preomejene, nemški delavci pa preveč razsodni in gospodarske razmere preveč razvite, da bi utegnili ti gospodje napraviti trajno škodo.

In naj se vseled ugodnih razmer kaka delavska plast še tako povzdigne in še tako loči od mase proletariata, trajno se ne more odtegniti vplivom gospodarskega razvoja, ki jo siliyo k združenju z vsem delavskim razredom. Kakor je že razsodnost te delavske plasti, višina gospodarskega razvoja njene stroke in vloga, ki jo igra na domačem in svetovnem trgu; trpi manj ali več časa, da se aristokratske tendence stro; prej ali slej pa pride do tega pri vsaki tu omenjenih delavskih plasti.

Nobena obrt ni varna, da je ne zgrabi tehnična revolucija, ki nadomešča izučnega delavca z neizučnim in povzroča možno konkurenco žene in otroka. Kljub vsemu omejevanju števila vajencev itd. narašča število brezposelnih v vsakem poklicu, najsi stavi še tako visoke zahteve na svoje delavce. In tako raste število onih izučnih delavcev, ki ne zaslužijo dovolj in morajo zato ostati izven organizacije ter jih lahko porabljaajo proti organiziranim delavcem. Vedno bolj morajo tudi najsičajneje organizirani delavci z dobro napolnjenimi blagajnami spoznati, da je odpor proti zatirajočim vplivom kapitalizma zlasti pa zmaga nad njim naloga, ki ji posamične pokliene organizacije niso kos. Spoznati morajo, da so tem šibkejši čim šibkejši je ves proletarijat. Priti morajo do spoznanja, da je slaba politika, hoteti se kvišku povzpeti na ramenih ljudi, ki se pogrežajo v močvirje in katere sami še globlje potisnejo vanj, če se povzdigujejo nad nje. Gledati morajo, da imajo pod nogami trdna tla, če se hočejo povzpeti kvišku in se kvišku obdržati. Tega pa ne morejo, ne da bi pomagali globljin, pod seboj stoječim plastem, da se dvignejo iz močvirja.

POTRESNA POVEST.

Spisal Podlimbarski.

Jedva je Tone sedel, ko se je dvignil Kozlevčar, vrzel nekaj krajev pred Smoleta na mizo ter zaklical Martanu: "To ti povem, Martane! Nizko boste sedli dolinci, ker hočete visoko letati. Šiba božja vas zadene, ker ste prevzetni in krivični in ker nimate v sebi trohe poštenja in pravičnosti. Vi hočete biti prvi v soseski, zato vas bo udaril Bog, ki nas je ustvaril vse enake."

Oh, kako trdo ume govoriti Kozlevčar! Sree zaklopoče nasprotniku in duša mu zdrhti v prsih. No, tudi Marten ni iz onega korena, ki se poklada živini; glasovito in složno odridne besedo, kakor bi jo dvakrat podčrtal, in nasprotniku, če ni Kozlevčar, zaledeni na duši in odgovor mu zamre na ustnicah.

"A v čem je naša prevzetnost in krivica, to mi dokaži, Luka, prosim!" je vzplamtel Marten, in Tone je po tem govoru spoznal, da le-ti ljudje obdelujejo široko polje domačega prepira.

Kako sta se trkala velmoža iste soseske! "Ne boš Luka!" tako je zabrusil nasprotniku Marten. "Nikdar ne boste hriboveci ravnopravni z nami dolinci. Vi ste v soseski od nekdanj rep in to ostane na vekov veke!"

Ob takih strašnih besedah je Kozlevčarju za hip zastala pamet in ničesar ni golknil. Vzel je svojo palico in odhajajoč je stopil kakor v omotici k vratom.

Ko je Marten videl, da ga je premagal, je zavil svojo misel v mirnejše besede ter rekel: "Prav praviš, Luka, da smo ustvarjeni vsi enako, ker vsak pride gol na sveta in vsak mora umreti. V začetku in koncu je ravnopravnost, med tema mejnikoma je pa ni. Vsak izkuša goloto, katero je prinesel na svet, pokriti, kakor more. Vi jo hočete pokriti na našo škodo. Čudno, da se še niste domislili, naj delimo z vami po zakonih ravnopravnosti svoje travnike, ker v vaših hribeh travnikov ni. Ampak to povej, Luka,

svojim hribovcem: Prej pride antekrist in prej bo sveta konec, nego mi jenjamo le za bilko od svojih pravice. To ti povem jaz, ki sem župan te soseske. Zakaj tega vam ne pozabimo nikdar, da ste vodo spuščali na naše njive."

"Mi nismo stražniki nebeških vod in vaših njiv", tako je zaklical Martanu Kozlevčar, stoječ pri vratih, "torej tudi nismo krivi hudega poplava, s katerim vas je Bog hotel kaznovati in vas še bo." Bog je poslal hudo uro, kakor je vsul v starih časih žveplo in ogenj na pregrešna mesta. Ker pa imenuje antekrista, rečem ti, Marten: ne kliči pošasti, da se ti ne odzove! Bog ve, če se stika že po dolini in če se ne bliža dan, ki stori konec vašemu napuhu. In ker sva prišla danes skupaj pod eno streho, ti povem še to: S takšnim brezbožnim zarodom, kakršen ste vi dolinci, hriboveci ne maramo nobenega stika več, ni v duhovskih ni v posvetnih stvarih. Naša pota morajo iti na veke narazen. Če je Bog v starih časih dovolil stiskanim Izraelcem, da so se odtrgali od Davida in Salomona, ki sta bila božja maziljenca, onda tudi nam hribovcem ne bo štel za greh, ako pri naših postavnih oblastvih zahtevamo razdelitev občine in svoje lastno županstvo za hribovske dele naše soseske, ako obrnemo hrbet tebi, ki si tukaj župan, pa te ni mazilil Bog, ampak —"

Nismo si upali zapisati poslednjih Kozlevčarjevih besed, ki jih je izustil že med vrati. Tako so bile trpe in ostudne, da je domači prepri obogatil gabrovško narečje z mnogimi psovskami. Tako sta se ruvala velmoža iste župnije!

Kozlevčar je ves v ognju zaloputnil vrata za seboj in Marten si je pogladil glavo, kakor da jo hoče očistiti nesnage in potolažiti, ker je namerjal Luka toliko sramote nanjo.

"Fej, kakšen zarobljen gobec je to, kakšen dehor gorjanski!" je vzkliknil Marten, da bi ole-

hčel Martanovi glavi. "Takšnega šuntarja ni več na svetu."

"Naš položaj je tak, da se ne moremo odpovedati našemu ugledu, ako nečemo biti predmet posmehovanja in zasramovanja," je razlagal Marten z glasom razjarjenega velmoža. "Če je Kozlevčar klicel na pričo sveto pismo, onda se tudi jaz lahko sklicujem na Božesa in postave. Ali veste, kako je Mojzes rekel Izraelcem?" AkoAko močete biti glava, postali boste rep" — to jim je rekel. Tako bomo postali tudi mi dolinci v naši soseski rep, ako ne bomo odločno stali za svojo čast, ako bomo zdaj v tem, zdaj v onem prijenjevali hribovcem."

Maren, ki se je nekoliko zadolbel v preudarek, kako sitno bi mu bilo, ako bi postal v soseski rep — on je bil prvi ključar pri gabrovski cerkvi — je pritrdil Martanu. Ostali gostje so molčali. Tone je izobrazil prijazen nasmeh na licu kakor človek, ki stoji rad nad strankami in sam v sebi premlevala svojo lastno modro sodbo. In imel je priliko delati modre primere. Za časa svojega enoletnega bivanja na Češkem je nekoliko spoznal češkega kmeta, izobraženega, zavednega človeka, ki v svesti si svoje veljave ponosno dviga glavo, v kateri je tli iskra, ki se imenuje jasna misel in ki sama more pomoči do jasne bodočnosti. Zato ni več gledal s tistim zanimanjem na slovenskega kmeta kakor prej, če je, ko je smatral vse za originalne, katerim bi bilo škoda vzeti njih konservativnost ter jim vcepiti modernejšo misel v glavo. Sedaj je celo s pomilovanjem zrl na te preplašene obraze, katere veninven begajo srednjeveški nazori ter strah pred nečim strašnim, neznanim, skrivnostnim.

Da bi pregnal neprijetni molk, ki ni tovariš pivskih bratov, in prepeljal govorico na kaj mirnega, kar bi vsem ugajalo, je pohvalil umni Smolet gabrovške godece, kako lepo so igrali včeraj pri izprevodu in danes pri službi božji.

"Sree človeku poskakuje veselja, če jih sliši," je potrdila Smoletova, ki živi vedno v kristjanskem soglasju s svojim možem.

"Naš Anžič ta pa ume, ni se zastanj šolal pri vojakih," je pritaknil Smolet, da bi popravil neprijazni izraz, ki je bil razlit mlademu hribovcu

po obrazu. Anžič je pogladil brke in nalahno nagnil glavo, ker pogodu mu je bila hvala.

"I glej ga ti, mladi Anžič," se je oglasil Marten, da bi razvedril sebe in prijatelja Martana, "tam pri vojakih pa vem, da si godel visoki gospodi, a?"

"Generalom sem godel pri kosilu in pri večerji," je kratko odgovoril slavljence z umetniško samozavestjo.

"To pa že ... da ... vem ... ho!" je mamljal Marten ter prižgal pipo, uvažujoč bolj s čuvstvom nego z besedami visoko umetnost. In pogledal je na Martana, kakor bi ga vprašal, ali je prav, da se meni s hribovcem.

"Kaj, ti Anžič," je vprašal zdajci Krulčev Peter, ki je prijatelj poštenega pomena in sovravniki preprirov, "ali generali tudi kaj molijo prej jedjo in po jedi?"

"Vojaku ni treba moliti."

"Kaj mu ne treba moliti?" se je Peter čudil.

"Zato mu ni treba moliti, ker je Bog nune ustvaril za to, da molijo zanj, ki drugega dela nimajo," je pojasnil Anžič.

"Anžič rad kako obrovsko pove," je pospešila Toneta Smoletova, zadovoljna, da se je pogovor speljal v tako gladke kolesnice.

"Anžič," je povzel tesar, ki je poleg molitve tudi ljubitelj godbe in o priliki rad pozvedava, kako se kaj živi po svetu, "Anžič, saj vem, da sam uisi godel, ampak da vas je bilo več, morda trije ali pa štirje, ali pa nemara še več."

"Po štirideset nas je bilo."

"Joj, to ste pa piskali in godli, da je bilo strah! Kaj so vam na dali tisti generali za to? Ali so vam kaj pustili v skladi?"

Anžič se ni zdelo vredno odgovarjati pri prostem človeku. Zato se je Marten obregnil na tesarja ter ga pončil, da pri vojakih ne godojo za ostanke v skladi in da general ne sedi tako za mizo kakor "ti ali pa jaz" in ne pili s prsti solate iz sklade, na kar je Peter ugovarjal, da general istotako kakor "nas kdo" mli in guli solato.

(Dalje prihodnjič.)

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1901.

Inkorporirano 24. februarja 1908 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds: JOHN GORSEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207, Radley, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

POMOŽNI ODBOR:

WILLIAM HROMEK, Box 65, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Box 514, Frontenac, Kans.
Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.
Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati gl. tajniku. — Vse denarne pošiljke pa gl. blagajniku.

EDISON O VEDI.

Kljub temu, da je veda v zadnjih par sto letih naredila čudeže, smo še komaj storili prve korake v nepoznani svet znanstvenih odkritij in pridobitev. V bodočih, petdesetih letih bo storjen večji korak napredka, kakor kdaj prej od začetka sveta.

Nisem sanjač, niti ne smatram špekulacij na bodočnost za dobičkonosne. Toda sodeč po dosedanjem napredku v eni ali drugi stvari, človek ne more zapreti oči pred pogledom v bližnjo bodočnost.

Na jasnem sem, da bo tekom prihodnjega polstoljeta veda odpravila noč. S pomočjo elektricitete, najmočnejše prirodne sile, bomo lahko preuklenili fizični fenomen dneva in noči. Tako radikalnega vporabljenja prirodnih sil proti prirodi še ni bilo. Doba večnega dne bo prišla potom izpolnjene električne luči. Ta ideja, da bo elektrika teknovala solnem, se lahko podpre s faktom, da najmočnejše električne luči, kar jih je danes v rabi, predstavljajo komaj pet odstotkov svoje sile. Petindevetdeset odstotkov sile se zavre, potrat. Ta potrata nevpornost električne sile se brez dvoma v kratkem omeji. Takrat bo električna svetloba dvajsetkrat močnejša, vplivnejša kot je sedaj. In tedaj izgine noč v naših mestih.

Kaj bomo pridobili z odpravo nočne teme? Seveda, če izgine noč, spanja s tem še ne moremo odpraviti. Veliko lažje pa bo opravljati razna nočna dela, ki imajo danes še toliko ovir. Z eno besedo: izvrševalo se bo z lahko vsako delo kakor po dnevu. Pridobila bo veliko zrakoplovstva, mornarstvo in vsakovrstna transportacija. Tema je vedno ščitila zločin. Samo v tem oziru bo ne-prestana svetloba pravi blagoslov za človeštvo.

Velikanski napredek v bližnji bodočnosti je tudi zagotovljen na polju aviatike ali zrakoplovstva. Konj na cesti bo izginil; zamenjal ga bo električni voz. S tem se popolnoma spremene vozne ceste.

Izpopolnitev v stavbinstvu bo predurila sedanji način stanovanj. Navadni delavci ne bo več plačeval najemnine (renta); stanoval bo v lastni hiši, katera se ne bo po lepoti in zdravstvenih napravah nič ločila od hiše njegovega delodajalca. Socialno nesoglasje bo izginilo, kadar bo vsak delavec imel lastno domovanje.

Zdravilska veda bo premagala bolezen. Socialna veda bo uničila bedo, siromaštvo. Zračna plovba bo odpravila vojno. Svetovni mir bo zagotovljen, čim se dožene, da more letalni stroj, kateri nese človeka, ravno tako nesti 150 funtov nitroglicerina. Dvajset tisoč takih letalnih strojev lahko na ta način razdane vse vojno brodovje na svetu.

Z odpravo bede, boleznih in vojne je zagotovljen človeštvu neizmerni umstveni napredek. Bodoči človek bo umski velikan. Veda bo preustrojila svet fizično in moralno.

SOCIALIZEM NI PREROKOVANJE.

Socializem ni prerokovanje iz minolih dni, ni tesno določena teorija, ki se naj ravna in giblje v določenih mejah. Pod socializmom

sploh vsega, kar je potrebno za produkcijo in razdelitev produktov.

Staro družabno poslopje počasi razpada in se drobi, novo se pa gradi z vsakim dnem. Prihodnost nam bo sigurno prinesla, da bo razpadel zadnji preostanek kapitalističnega sistema in iz teh kapitalističnih podrtin bo vzklikla popolnoma nova družba — socializem.

KATASTROFA NA JEZERU. ERIE.

V petek je divjal po Erie jezeru silovit vihar, ki je povzročil, da je izgubilo nad petindvajset ljudi svoja življenja in da so se trije parniki potopili. Da sta se potopila dva parnika je bilo že prej znano, zdaj se je pa rešil še kapitan z ladje "James B. Colgate." On je bil na nekem hodu štirinajstdeset ur ter je tako prišel do obrežja napol mrtev. On je edini, ki se je rešil s tega parnika, drugih dvajset mož, mogoče jih je še nekoliko več, se je potopilo. Potopila sta se tudi dva druga parnika, iz katerih se je moštvo deloma rešilo, deloma pa potopilo.

Kapitan Grashaw, to je namreč oni, ki se je rešil, pripoveduje, da, ko se je parnik potopil je vsak mož gledal, da bi se rešil. Poskakali so v vodo, skočil je tudi on, najprej je šel na dno, potem je prišel na površino in zagledal nek hrod, ki je plaval po vrhu, prijel se ga je in držal kolikor je mogel. Videl je tudi dva druga moža, ki sta se istotako držala hrodov, to da se najbrže nista rešila, kajti pozneje jih ni več videl. On misli, da sta šla oba doli s parnikom, kajti parnik kadar se potopi, napravi nekaj vrtnice, ki spravi vse v globočino. Dalje opisuje, kako se je boril z valovi in koliko je pretrpel. Zdej se nahaja v bolnici.

Zader brez rib.

"Narodni List" z dne 4. sept. piše: V sredo (30. avg.) je minil že tretji dan, kae je bil Zader brez rib. V sredo je bil dan, ko se meso ne sme prodajati in se je pomanjkanje rib še bolj čutilo. Mine v morju in navzočnost sovražnih bojnih ladij preprečujeta ribji lov. In najbrže ni le v Zadru tako, kajti mine ne leže le pred tem mestom.

Največja mesta v Evropi.

V Evropi je 30 mest, ki štejejo nad pol milijona prebivalcev. Največje mesto na svetu je še zmeraj London s 7,253,000 dušami. Za njim stopa v Evropi Paris, ki prehranjuje — ne vteveši predmestja — 2,800,000 ljudi; Berlin ga nadkrljuje — 3,850,000 — ker je pritegnil nase že vsa predmestja; tudi Dunaj hitro narašča in preskrbuje danes 2,065,000 človeških glav. Hitro se množe Rusi v Petrogradu — 1,908,000 — in Moskvi — 1,617,000. Večino mest se pa skoraj ne more povzpeti do stare slave in veljave tudi glede števila prebivalcev; danes šteje Rim 540,000 duš.

Gimnazija v Kranju zaprta.

"Slovenski Narod" v Ljubljani poroča, da je vlada odredila, da ostane letos gimnazija v Kranju zaprta, ker je spremenjena v bolnišnico. Dijaki, ki bi sicer pohajali v to gimnazijo, mo-

raje v Ljubljano. In kultura, ki ima itak že toliko zahvaliti vojni, bo zopet nekoliko bogatejša. Sicer pa to sredstvo vendar še ni dovolj radikalno. Naj bi enostavno zaprli vse šole na Kranjskem, pa jih pustili le par v Ljubljani. Kdor hoče v šolo, naj gre v Ljubljano, pa je.

Pomanjkanje živeža.

"Slovenski Narod" piše: "Kam pridemo? V Ljubljani siromak ne more več živeti, če ne dobi usmiljenih src, da mu pomagajo z ostanki! Silna množina navzočega vojaštva potrebuje ogromne množine živeža, na trg pa ne pride toliko zelenjave in blaga, da bi zadostovalo potrebščinam ljubljanskih prebivalcev. Mlekarice so kar izginile. Kava, kolikor se je more še kupiti, je navadno vedno črna. Kdor hoče jesti, mora imeti dohodek na 600 kron na mesec, ker sicer je meso za njega največji luksus. Čuje se, da vlada resno premišlja, kako bi temu odpomogla, toda kaj se zgodi dotedaj, predno pride pomoč?"

Vlada že od začetka vojne "resno premišlja". Kdo je kriv, da ne rodi njeno "resno premišljanje" nič drugega, kakor par papirnatih ukazov brez pomena?

Rudniki na Balkanu in v Mali Aziji.

Bolgarska ima bogate bakrene rudnike, ki so se doslej le malo izkoriščali in dajali na leto približno 70,000 ton bakra. Razen tega ima Bolgarska tudi veliko svinčnih in cinkovih rud. Najvažnejši rudnik je v Vrači v zapadni Bolgariji, ki daje na leto 5000 ton bakra. Na Bolgarskem so tudi velike množine starega bakra, ker imajo vesleži zlasti za bakreno posodo in orodje vse vrste.

Bogati bakreni rudniki so tudi v Srbiji in lani so se Bolgari polastili rudnika pri Zajecarju, ki daje vsako leto 7000 ton bakra. Bogate bakrene rudnike pri Majdepeku in Šabcu so pa osvojile avstrijske čete.

Turčija ima znatne bakrene rudnike v Mali Aziji, ki se pa ne izkoriščajo zadostno. V Mali Aziji so se pečali s kopanjem bakra iz davne davnine. Tako se nahaja mnogo starih rovov na obrežnem ozemlju Trapezunta, ki so sedaj večinoma opuščeni. Najvažnejši rudnik je v Arghana-Maden v vilajetu Diarbekr ob izvirih Tigrisa. Ti bakreni skladi so znani že mnogo stoletij ter zavzemajo površino 20 kvadratnih kilometrov. Nedavno je sklenila turška vlada z nemškimi interesi pogodbo za velike dobave rude v očiščeno stanju. Potezali so se za baker tudi angleški in ameriški podjetniki, a bili so odbiti. Ker se cenijo odnodne zaloge na 12 milijonov met. stotov, bo po nemških zadostno preskrbljeno za potrebščine bakra zavezniških vojsk.

Sedaj se namreč v Evropi in v njeni okolici cenijo rudništvo le s stališča vojnih interesov. Ali kljub temu računom na papirju se zdi, da se v praksi ne godi vse natančno tako kakor v teoriji. Kajti v Nemčiji, še bolj pa v Avstriji stikajo po vsakem koščku starega bakra, ki ga je le mogoče doseči. Kar je v zemlji, ne pride samo na dan, ampak za vse je treba dela. Na bojišču in v rudniku obenem pa ne more biti nihče.

Večen kandidat.

V Missouri countyju je bil nedavno nominiran za šerifa mož, ki je za ta urad že šestindvajset let kandidiral, toda ni bil še nobenkrat izvoljen. Izjavil je, da bo kandidiral do smrti, in ake ne bo nobenkrat izvoljen, bo svoje premoženje sinu pod tem pogojem zapustil, da bo še on kandidiral, dokler ne bo izvoljen. — Ustanoviti misli torej kandidatsko dinastijo.

Vsak je zadovoljen.

"Vsakdo je zadovoljen z vaši mi zdravili. Moj prijatelj je trpel na revmatizmu. Jaz sem zanj naročil Trinerjev liniment in sedaj je popolnoma zdrav," piše G. J. Petrich, Murray, Utah, 25. sept. 1916. Trinerjev liniment je neprekosljiv pri nevralgiji, zviženju, oteklinah, itd. Cena 25 in 50c v lekarnah, po pošti 35 in 60c. Za ljudi, ki imajo prehlad, kašelj, bolan vrat ali nadohu, je najboljši zdravilo Trinerjev Blazitelj Kašlja (Triners Cough Sedative). Cena ista. Jos. Triner, izdelovalec, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Illinois.

Socialisti so nasprotni senatu, ker ni senat nič drugega kakor "gospodska zbornica." V demokraciji deželi popolnoma zadoštuje ena zbornica.

Socialisti so proti sedanjemu načinu predsedniških volitev. Če hočemo biti demokratična dežela, mora ljudstvo imeti pravico, da samo, brez volilnih mož, voli predsednika.

Proletarec se ne piše in ne tiska za to, da bi ga delavci podpirali, ampak DA BI SE DELAVCI ČIM VEČ NAUČILI IZ NJEGA. Torej za to, da ga delavci ČITAJO.

Sredi novembra izide

Ameriški Družinski Koledar

ZA LETO 1917

Koledar, ki se je zadnji dve leti splošno priljubil slovenskemu čitateljstvu v Ameriki, bo tudi letos skrbno urejen, da čimbolj ustreže našemu delavstvu in občinstvu sploh.

Vsebina je sledeča: Ob žetvi; slika. — E. K.: Žetev; pesem. — Letni koledar. — Mešeni koledar. — Stoletna pratika. — Letna kronika. — Zedinjene države. — Razmerje med Mehiko in Zedinjenimi državami. — Inozemstvo. — Evropska vojna. — Anton Askere: slika. — Engelbert Gangl: Krvavi Krst; pesem. — Zofka Kvedrova: Zločin; povest. — M. D.: O darvinizmu. — E. Kristan: Po neustavni poti; pesem. — Ivan Molek: Nevtralni Amor; šala v enem dejanju. — Kako so nastali kontinenti. — Anton Funtek: Koraki nad mano; pesem. — Na pot v Mehiko! — E. K.: Pravica; pesem. — Milan Pegelj: Potnik; ertica. — Pod puško! — Zadnji trenotki Gaponovi. — E. K.: Ludlow; pesem. — Anton Verovšek. — Maksim Gorkij: Pesem o sokolu; ertica. — Cvetko Golar: Rojstvo; pesem. — France Šavs: Andrej Klemenčič; življenjepisna ertica. — Jože Zavertnik: Od jadrnice do nadklopnjake; razprava. — Submarinka preko oceana. — Oton Zupančič: Hi! — J. Howard Moore: Odhod izvira vera? — E. Kristan: Odločitev; ertica. — Od prve do druge Internacionalne. — J. Ambrožič: Rešeni; ertica. — Suženjatvo v Jukatanu. — Napoleon in njegovi sorodniki. — Južno ameriška odkritja. — Socialistična Idrja. — Smrt znamenitega kemika. — Frank Petrič: Socialistična stranka Amerike. — Jugoslovanski socialistični klubi. — Mednarodna mladinska organizacija. — Statistika; raznoterosti; oglasi.

Skoraj odveč nam je naglašati, da bo koledar tudi

bogato ilustriran.

Slik šteje že 60. Med njimi so slovenski pisatelji Askere, Cankar, Zupančič, Levstik in drugi, portreti odličnih socialistov, učenjakov itd., slike, ki so v zvezi z letnimi dogodki, alegorije, zemljepisne skice itd.

Koledar bo trdo vezan.

Znano je, da se je papir nezanesljivo podražil. Tudi cene drugih tiskarskih potrebščin so močno poskočile. To je zadelo celo bogate časopise po Ameriki, tako da so podvojili naročnino. Vlada sicer preiskuje razloge podražitve, ampak vsa ta preiskava praktično nič ne pomaga. Draginja ostaja. Tudi mi se ne moremo izogniti temu udarcu. Cene na tiskarskem trgu določajo tudi ceno naše izdaje.

Letošnji koledar

velja vezan 50c

V tem je všteta tudi naročnina za vse Zedinjene države. Ker moramo naklado določiti po naročilih, naj ga vsakdo, kdor ga želi,

tako naroči.

Vsakemu slovenskemu delavcu bo pozneje žal, če ostane brez njega. Ne odlašajte torej naročila, da ne pridete med tiste, za katere bo premalo koledarjev.

Naročila sprejema

PROLETAREC.

4008 W. 31st St.

Chicago, Ill.

Četrletni račun Avstrijsko-Slovenskega Bolniško Podpornega Društva v Frontenac, Kans.

OD 30. JUNJA 1916 DO 30. SEPTEMBRA 1916.

Številno društva	Kraj društva	DOHODKI										IZDATKI									
		Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov	Št. članov
1	Frontenac, Kans.	49.11	116.25	18.60	4.65	38.75	34.18	1.90	95	264.39	257.00	80.45	73.06	53	33						
2	Chicopee, Kans.	15.69	29.25	4.68	1.17	9.75	11.12	56	28	72.50	150.00	154.40	68.10	14	10						
3	Newburg, Kans.	4.24	10.50	1.68	4.2	3.50	4.53	28	24	25.29	15.00	15.13	16.04	5	5						
4	Mineral, Kans.	43.25	90.75	14.52	3.63	30.25	27.14	1.60	80	211.94	150.00	199.00	44.67	31.73	41	28					
5	Weir, Kans.	22.19	39.75	6.36	1.59	13.25	5.88	28	14	89.44	7.00	7.00	82.47	17	5						
6	Yale, Kans.	20.79	43.50	6.96	1.74	14.00	8.76	60	30	96.90	50.00	50.30	46.57	19	11						
7	Fleming, Kans.	18.18	40.50	6.48	1.62	13.50	9.78	60	30	90.96	19.00	19.37	71.59	18	19						
8	Radley, Kans.	44.34	94.50	15.12	3.78	31.50	20.92	1.16	58	211.90	171.00	172.76	67.87	28.73	43	19					
9	Jenny Lind, Ark.	34.48	71.25	11.40	2.85	23.00	14.22	86	43	158.49	89.00	89.33	76.49	7.33	33	15					
10	Breezy Hill, Kans.	41.50	99.75	15.96	3.99	33.25	23.54	1.38	69	220.06	191.00	191.00	52.93	23.87	45	24					
11	Adamson, Okla.	17.86	47.25	7.56	1.89	15.75	6.66	42	21	97.60	82.00	82.12	18.34	3.08	21	7					
12	Franklin, Kans.	35.77	75.75	12.12	3.03	25.25	24.23	1.38	69	178.47	118.50	118.50	62.03	2.06	34	23					
13	Carney, Iowa	23.15	50.25	8.04	2.01	16.75	6.36	36	18	107.10	64.00	64.36	42.74	14	6						
14	Black Diamond, Wash.	13.29	33.00	5.28	1.32	11.00	1.18	08	04	65.19	186.00	186.03	1.10	121.94	14	1					
15	Witt, Ill.	3.12	6.75	1.08	0.27	2.25	1.86	12	06	15.51	0.30	15.21	0.30	15.21	3	2					
16	Huntington, Ark.	4.08	9.00	1.44	0.36	3.00	0.00	00	00	17.88	42.00	42.08	5.88	30.08	4	1					
		\$391.04	\$858.00	\$137.28	\$34.32	\$284.75	\$200.36	\$11.58	\$5.79	\$50.00	\$1,923.62	\$300.00	\$1,494.50	\$4.18	\$1,798.68	\$752.48	\$327.76	386	199		

DOHODKI CENTRALNE UPRAVE

Gotovine dne 30. junija 1916. \$ 906.99
Krajevna društva poslala v gl. blagajno. 752.48
Skupni dohodki \$1,659.47

IZDATKI CENTRALNE UPRAVE

Smrtnina za Frank Kermajšek, član dr. št. 2. \$ 150.00
Smrtnina za Josefa Skofic, članica dr. št. 4. 150.00
Društvam doplačani primankljaj bol. podpor. 327.76
Mary Medvad, podpora za umobolnega, Josef Medved, član. dr. št. 13. 10.00
Stroški seje gl. odbora 13.80
Poština gl. tajnika 2.30
Dnevnic in vožnih stroškov 16.60
Tožbeni stroški s zadevi Jos. Tersinar. 74.74
Plače gl. uradnikov 83.00
Konvencija stroški 138.41
Skupni izdatki \$ 966.61

PONGRAC JURŠE,
I. nadzornik.

MARTIN KATZMANN,
II. nadzornik.

JOHN ČERNE,
gl. tajnik.

FRANK STARCHICH,
gl. blagajnik.

ANTON KOTZMAN,
3. nadzornik.

MARTIN OBERŽAN,
gl. predsednik.

RAZDELJENO SKUP NO PREMOŽENJE

Gotovine dne 30. septembra 1916. \$ 692.86
Posojilo prvo vknjižbo zemljišč. 300.00
Posojilo na note. 1,272.10
Državni znaki 2.90
Društvo št. 9 na dobrem. 75.60

Skupno premoženje dne 30. septembra 1916. \$2,350.46

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDIŠTVA.

IZHAJA VSI KI TOREK.

— Lastnik in izdajatelj: —

Jugoslovenska delavska tiskovna družba
v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglaš po dogovoru. Pri spremembi
kvaliteta je poleg novega naznanila
tudi stari naslov.Glasilo slovenske organizacije Jugosl.
— socialistične zveze v Ameriki. —Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja
listov in drugih nerednosti, je posiljati
predsedniku družbe
Ivan Molek, 4008 West 31. Street,
Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workers' Publishing Company
Chicago, Illinois.Subscription rates: United States and
Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half
year. Foreign countries \$2.50 a year,
\$1.25 for half year. — — — — —

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

ŽENSKA STRANKA.

Z Hughesom, ki agitira za svojo izvolitev za predsednika Zedinjenih držav, potujejo tudi nekatere dame, zastopnice ženskih organizacij, ki priporočajo ženskam, naj glasujejo za republiškega kandidata.

Druge gospe in gospodične obdružujejo Wilsona in agitirajo zanj.

Marsikatera lady se je postavila v službo prohibicije in agitira za prohibicionistične kandidate.

Tudi posebna 'ženska stranka' se je ustanovila, ki navidezno nastopa neodvisno, v resnici je pa pravzaprav le podružnica republiške stranke.

Vse to ne bi bilo vredno mnogih besed, če ne bi bilo tudi delavskih žena, ki mislijo, da imajo kaj opraviti s temi strankami. Medtem ko je premnogo žensk, ki še vedno mislijo, da se jih politika nič ne tiče, češ da je politika moška zadeva, ženske skrbijo pa da so v hiši in v kuhinji, so na drugi strani zopet ženske, katerim se dozdeva, da mora biti ženska politika nekaj posebnega, od moške politike ločena in različna.

Za marsikatero bogato damo je politika le nekakšen sport. Za ubijanje časa je prijetna; tudi marsikaj izpremembe prinaša; ime pride v časopise, in to je že skoraj nekaj takega kakor slava.

Delavske žene, naj so same delavke ali pa njih možje delavci, bi morale imeti o politiki drugačne pojme. Predvsem bi morale razumeti, da se jim je treba res brigati za politiko. Tudi če je kuhinja njena pravo kraljevstvo, igra tam politika svojo vlogo. V kuhinji se kuha. To, kar se kuha, je treba nakupiti. Politika vpliva na to, koliko bo denarja za nakup živil, in politika vpliva zopet na to, počem so živila, ki jih je treba nakupiti.

Zakoni so politična reč. Danes voliš poslanca, jutri ti bodo delali postave.

Delavci spoznajo, da se ne more izhajati s plačami, ki jih dobivajo. Torej zahtevajo od gospodarjev boljše plače. Toda gospodarji jo odklonijo. Sredstvo, s katerim bi mogli delavci prisiliti gospodarje, da izpolnijo njih zahteve, je stavka. Ali poslanci, ki ste jih izvolili, so napravili postavbo, ki vam ne dovoli štrajka, kakor na primer v Coloradi. Svoje zahteve morate naznaniti oblasti in ta pozove gospodarje, da izrečejo svoje mnenje. Potem preiskuje komisija, potem se sestavi razsodišče, da razsoda o vaših zahtevah, meseci tečejo, vi pa morate čakati, kaj bo. Štrajkati ne smete, sicer vas lahko kaznujejo tako, da pride vaša zadnja bajta na boben. Šele če je po dolgih mesecih razsodišče izreklo, da so vaše zahteve pravilne, gospodarji pa vendar nočejo ugoditi, vam da oblast pravico, da štrajkate. Do tega časa so se pa morali razmere v podjetju že tako izpremenile, da družba sama odpušča delavce; naročila so opravljena, podjetju le ustrežete. Če ustavite delo — kako bi torej štrajkali?

Ali pa ima družba morda tudi sedaj dovolj naročil. Toda medtem, ko vi niste smeli stavkati, je imela časa dovolj, da se je pripravila. V dolgih mesecih je lahko najela toliko stavkokazov, da ima na mestu vsakega stavkarja po enega skeba; priskrbeli si je obo-

rožene ljudi, okrog tovarne lahko nastavi bodisi kanone ali strojne puške, da vas podi od vrat, notri pa delajo skebi.

Če si ni podjetje omislilo dovolj oborožene sile, jo zahteva od šerifa, od župana, od guvernerja. Vi ste izvolili te ljudi. Ali družba pravi guvernerju, da je njena lastnina v nevarnosti in guverner pošlje milico zoper vas.

Izvolili ste tudi državnega pravdnika. Če vas je milica napadla in ste bili ranjeni, vas bo državni pravdnik tožil, češ morali ste se bojevati z milico in se ji zoperstavljali, sicer ne bi mogli biti ranjeni.

Izvolili ste tudi sodnika. On vas bo obsodil, kakor vas je državni pravdnik tožil.

Plače se niso zboljšale. Nekoliko ljudi je bilo ubitih, nekoliko ranjenih, mnogo zaprtih. Vse zato, ker so bili izvoljeni kapitalističnim strankam pripadajoči in od kapitalistov odvisni poslanci, šerifi, guvernerji, sodniki i. t. d.

V čem se tu razlikujejo moški in ženski interesi? Šele zadnji teden je bila v Bayonnet od prilike štrajka ženska zadeta od policijske krogle. Prva ni bila in najbrže tudi zadnje ne.

Če dela ženska v tovarni, so nizke plače, njo ravno tako škodljive kakor moškim. Če dela doma, je zanjeno ravno tako škoda, kakor zanj, če dobiva moč premajhno plačo. Če ni postav, ki varujejo delavsko življenje, pa ubije parsto rudarjev v jami, so njih žene tudi udarjene, pravzaprav še bolj, ker morajo še živeti. Če ni poštenih odškodninskih zakonov, bo največja reva žena, ki ji je ubilo moža, pa ji vržejo par dolarjev pod nož, brez brige za to, kako bo preživela sebe in otroke.

Politika je za žensko važno. Toda politični interesi ženske in moškega iz delavskega razreda so enaki. Proletarska, socialistična politika je moška in ženska obenem. Osvoboditev izpod kapitalističnega jarma je edina rešitev za delavski razred, za vse njegove člane, naj bodo moški, ženske ali pa otroci.

Fine dame si lahko privoščijo zabavo, da si snujejo posebne ženske stranke. Proletarske ženske bi le škodovala svojem razredu, če bi cepile njegovo moč po spolih.

Politika dam je vse kaj drugega kakor politika delavskih žensk. Elegantna lady uganja politiko, agitira pri volitvah, nosi trakove in kokarde in govori, da zastopa "ženske interese". Toda ženski interesi so zelo zelo različni. Interesi Rockefellerjeve in Morganove soproge so vse drugačni kakor interesi prodajalke v departmanti trgovini, strežajke v gostilni, telefonistice ali rudarjeve žene. Pač pa so enaki interesi delavske ženske in delavskega moža.

Socializem ima nalogo, da združi ves delavski razred brez razlike kožne barve, narodnosti in vere, pa tudi brez razlike spola. Socialistična stranka ni nič manj ženska kakor moška. Delavski ženski je treba politike, ampak nobene druge ne kakor socialistične.

Povsod izkoriščanje.

Lastniki majhnih parnikov, ki plovejo med raznimi ruskimi mesti ob Volgi, po reki, so postali zadnje čase največji izkoriščevalci, in sicer s tem, da povišujejo prevozne cene. V nekatereh slučajih se mora 140 odstotkov več plačati kakor doslej. V časi se je lahko najela ladja za 48 rubljev na dan, zdaj stane že 150 rubljev ali še več. Neki lastnik takega parnika, ki je bil zgrajen leta 1913 za 10.000 rubljev, računa zdaj za celotno najemino 11.000 rubljev. Tako daje vojna povsod priliko za izkoriščanje in povsod se ta prilika izrablja. Izkoriščanje je popolnoma internacionalno.

Nova rancelniška metoda.

Čimbolj padajo vojaki za ranami na bojnem polju, tembolj dela zdravniška veda, da jih hitro ozdravi. Ameriški zdravnik, dr. Alexis Carrel iz New Yorka, ravnatelj francoske vojaške bolnišnice v Compiegne, je iznašel nov proces celjenja ran. Vrši se s pomočjo cevi iz kavičnika, ki ima več vej z gostimi, drobnimi luknjicami in ki sterilizira ali izželi rano tako temeljito, da ne ostane niti prašek notri. Ko je rana sterilizirana, se prepusti naravnemu celjenju, katero se vrši čudovito naglo. Ta proces celjenja so že vpeljali v vseh bolnišnicah na Francoskem in Belgiji, ki so v oskrbi ameriških zdravnikov, in z gotovostjo se pričakuje, da ga vpeljejo v vseh vojnih bolnišnicah v zavezniških državah. Nov proces deluje tako uspešno, da se rana zaceli za dve tretjini časa hitreje kakor po stari metodi, in rezanje udov se je znižalo za 50 odstotkov.

Volilne koprive.

Ne eden, ampak na kupe jih je sedaj v Ameriki ljubeznivih ljudi, ki obljubujejo zakone "fair to labor and capital."

Taki dobri ljudje imajo navadno srečo; nihče jih namreč ne vpraša, kako mislijo to napraviti, da bosta ropar in njegova žrtev zadovoljna.

Alhimisti v srednjem veku so iskali kamen modrijanov, s katerim bi lahko izpreminjali svinco v zlato. Alhimisti niso iskali nič bolj nemogočega, kakor kandidati, ki iščejo zakone, "fair" za delo in kapital.

Za alhimisti so prišli drugi modrijan. Oni se niso več ukvarjali s skrivnostnim kamnom, ampak so enostavno iz stekla delali "diamante." Res da niso mogli na ta način nikdar narediti pravega diamanta; ampak njihova kupčija evete, ker je na kupe ljudi z bleščočim steklom zadovoljnih in pripravljenih, da varajo sami sebe.

Tako se tudi lahko izdelujejo zakoni, ki sicer nič ne koristijo delavcem, ampak so vendar podobni koristnim zakonom. In dokler so trume delavcev, ki se dajo tako slepiti, bo cvetelo rokodelstvo političnih sleparjev.

Martin bi rad imel na nekem prostoru gozd. Andrej bi rad imel na tistem prostoru njivo. Kandidat Goodman obljubuje Martinu gozd, Andreju pa njivo.

Martin in Andrej izvesta za obe oblubi. Skupaj srečata slučajno kandidata Goodmana. Pomežikneta si in premikastita kandidata, da komaj še sčesteje svoje kosti. Potem mu še prišijeta nekoliko "goljufov" in "sleparjev", da bo vedel, zakaj je dobil bunke, in se poslovita s krepko breo.

Oba sta razumela, da ne more biti taka dvojna obljuba nič drugega kakor sleparija.

Kandidat Goodman obljubuje delavcem visoke plače, kapitalistom pa debele profite, in nihče ga ne premikasti, ampak — eni in drugi ga volijo. Kapitalisti vedo, zakaj, delavski volilci pa mislijo, da sta res lahko njiva in gozd na enem prostoru.

Pri zadnjem štrajku so delavci priredili parado po ulici, da zavrnejo laži kapitalistov, ki so trdili, da je štrajkarjev le peščica, medtem ko je velika večina "njihovih" delavcev ostala "lojalna."

Kapitalistom ni bila všeč tista parada, ker jim resnica ni všeč.

Policisti so razumeli kapitalistično željo, pa so razgnali parado.

Matevž jih je pri tej priliki dobil po glavi, da mu je brnela tri tedne nočindan. Preklinjal je kapitaliste in policiste in njih gorjače tri tedne nočindan.

Potem so ga vrgli iz tovarne. Šel je dalje, se potikal po raznih krajih, naposled je prišel v neko jamo na delo. Premogariji so spoznali, da so bili cele mesece goljufani pri vagi. Pravice niso dobili, pa so šli na štrajk. Matevž z njimi.

Policiji njih gorjač je bilo tam premalo, pa so poklicali milico, da napravi red. Matevž jo je zopet skupil. Bajonet ga je potipal po hrbtu in poskusil, če je njegova koža kaj trda. Le malo jo je prebodel — saj bajonet ni lopata — ampak Matevžu je bilo dovolj za nekoliko tednov.

Preklinjal je kapitaliste in goljufive vage in miliciarje vse tedne, dokler ga je luknja na hrbtu spominjala na bajonet.

Matevž pravi, da bo 7. novembra volil demokratično.

Eh — policijske gorjače niso izbile možganov izpod njegove črepinje, miliciarski bajonet je bil prekratek, da bi mu prebodel hrbet in prsi.

Matevž je zoper kapitaliste in njih policiste in njih miliciarje, dokler je štrajk. Pri volitvah je za kapitaliste in jim bo pomagal, da si poskrbe še več policistov in miliciarjev in gorjač in bajonetov.

Če bo zopet štrajk, bo že zopet znal zakleti.

Hughesov volilni manager pripoveduje po kapitalističnem časopisju, da je popolnoma prepričan o Hughesovi zmagi. Prepričan je pa zato, ker organizirano delo boljbolj spoznava, da je Hughes njegov pravi prijatelj.

Hughes bi se, kakor vsak kandidat, zahvalil za managerja, ki bi pravil, da ne veruje v zmago svojega kandidata. Vsak manager mora biti prepričan, da je njegov mož tisoč milj pred vsemi drugimi tekmeči.

Ampak — organizirano delo spoznava, da je Hughes njegov pravi prijatelj!

Kje in po čem je organizirano delo to spoznavalo? Po tem, da se Hughes sam rad imenuje pri-

jatelj delavcev? Tistega kandidata v Zedinjenih državah bi radi poznali, ki ne pravi tega sam o sebi!

Je li organizirano delo spoznalo prijateljstvo Hughesovo po tem, da se ob vsaki priliki zaletava v zakon o železničarskem osemurnem delavniku?

Je li se organizirano delo prepričalo o Hughesovi naklonjenosti ob spominu na sodbu zoper danburyske klobučarje?

Im — Hughesov volilni manager bo že po svojih računih vedel, kateri "voditelji organizirane dela" so spoznali Hughesovo prijateljstvo, in — za kakšno ceno.

Noben predsednik iz Lincolnovih časov še ni storil toliko dobrega za Zedinjene države kakor Wilson. On nas je na primer obvaroval vojne.

Nam se zdi bolj, da nas je obvaroval vojne. — Carranza.

Ko je marširala ameriška "kazenska ekspedicijska" v Mehiko, ni bilo videti, da nas hoče Wilson obvarovati vojne. Če bi bil takrat Carranza tako vroče krvi kakor Wilson in bi bil naročil svojim generalom, da naj pokažejo ameriškim vojakom, kje je meja, bi imeli najlepšo vojno. Obvarovani smo je bili zato, ker je bilo v Mehiki stokrat več potrpežljivosti, kakor v Zedinjenih državah hujskarije.

Nesreča je, da ni bil Hughes že lani predsednik Zedinjenih držav. Če bi bil, ne bi bila nikdar Lusitania potopljena.

To je namreč sam povedal; torej mu moramo verjeti — kajne!

Na nekem shodu je bil interpeliran, kaj bi bil storil, ko je bila Lusitania potopljena. Hughes je odgovoril, da ne bi bil čakal na to; takoj ko je Nemčija zažugala s podobnimi dejanji, bi bil on nedvomno povedal, da se v takem slučaju neizogibno prenehajo prijateljski stiki med Ameriko in Nemčijo. In — Lusitania ne bi bila nikdar potopljena.

Če bi bilo odvisno le od Hughesa, že verjame, da ne bi bila potopljena. Ampak kakor je znano, je bilo to bolj odvisno od Viljema in Bethmanna Hollwega in Tirpiza. Tako kakor pravi Hughes, da bi bil on govoril, če bi bil predsednik, je približno govoril Wilson, ki je bil predsednik.

In Lusitania je bila vendar potopljena.

Kaj, če bi bila tudi kljub Hughesovim besedam potopljena?

Kadarkoli govoril kakšen unijski agitator na kakšnem shodu, omeni gotovo tudi Ludlow. In nazadnje priporoča — Wilsona.

Nikdar ni imel Wilson niti ene besede, da bi bil obsodil, kar se je storilo ludlowskim štrajkarjem.

Ko je bil v Coloradi, je dejal, da se ne more nikomur pripisati krivda za žalostne dogodke tekom štrajka.

Obsodba Ludlowa in priporočanje Wilsona se vjema kakor pest in oko.

Kapitalist v tovarni je tvoj nasprotnik; to več. Če bi mu tam mogel vzeti moč, bi mu jo vzel.

Pri volitvah zahteva, da mu izročiš politično moč. To bi mu lahko vzel. Ne! Tukaj mu jo daš! In potem se čudiš, da si tepen...

Kruh, suknje, železo, čevlji, diamanti so blago.

Ob času volitev prihaja novo blago na trg: Volilčev prepričanje.

Francoska vlada je vtaknila v aramdo in poslala na fronto vse za orožje količkej sposobne duhovnike, ker najbrže misli, da s puško lože pospešijo zmago, kakor z molitvijo. Doslej je padlo na raznih francoskih bojiščih 3500 duhovnikov in 2300 bogoslovcev. Ker je bilo že pred vojno baje veliko pomanjkanje duhovnikov na Francoskem in se bo število padlih še zvišalo, bo na Francoskem po končani vojni tako manjkalo duhovnikov, da utegnejo biti cele dekanije brez duhovnika.

Tako namreč vzdihujejo katoliški listi. Mi pa mislimo, da ne bo tako hudo, ker ni človek za nobeno stroko tako hitro izučen, kakor za nebeškega potokaza.

PRISILNA VOJAŠKA SLUŽBA.

Ali imamo v Ameriki prisilno vojaško službo?

Na milijone ameriških državljanov nam bo odgovorilo, da ne. V svobodni Ameriki ni takega militarističnega nasilstva.

In vendar imamo prisilno vojno službo, popolno vojno službo, ne le za obrambo, ampak za vsak vojaški slučaj.

Po dolgem obotavljanju je to predsednik Wilson sam priznal.

Sodrug Allan L. Benson je že večkrat omenil, da je predsednik Wilson dne 3. junija podpisal Hay-Chamberlainov zakon, ki določa prisilno vojno službo. Po tem zakonu se ustanove v slučaju vojne rezervni bataljoni, da nadomestijo bataljone na fronti. In potem pravi omenjeni zakon v odseku 79:

"Če iz kakršnega koli vzroka ne bi bilo dovolj prostovoljnih vpisov, da se drže rezervni bataljoni v predpisani moči, se ima zadostno število iz neorganizirane milice postaviti v službo Zedinjenih držav, da se vzdrži vsak tak bataljon v predpisani moči."

Neorganizirana milica so vsi ameriški državljani od 19. do 45. leta. Vse te državljane torej lahko prisilijo v rezervne bataljone.

Demokratični agitatorji so skušali zavračati Bensonovo trditve. Ali Benson si ni dal ugnati, kar je črno na belem. In naposled je mr. Tumulty, Wilsonov tajnik, priznal, da ima Benson prav. V pismu, katero je poslal našemu kandidatu, pravi:

"Cenjeni moj gospod!

Z ozirom na Vaše pismo z dne 5. oktobra mi dovolite reči, kakor je bilo že večkrat razloženo, da velja določba v takozvanem Hay-Chamberlainovem zakonu le za slučaj vojne. Medtem ko je bil zakon gotovo jezikovno slabo sestavljen, vendar ni imel tistega namena, ki ga označujejo njegovi kritiki. Naj dodam, da čuti predsednik, da je bilo besedilo presplošno in on upa, da se omeji pri prvi priliki. Vaš iskreni

J. P. Tumulty, predsednikov tajnik."

To pismo priznava prav to, kar je hotel Benson. Predsednik sam čuti, da je besedilo presplošno. To se pravi: On ve, da ima Benson prav in da obsega zakon res prisilno vojaško službo.

Ali kako, da ni čutil predsednik prej tega?

Benson po pravici vprašuje, zakaj je Wilson podpisal zakon, če je vedel, da je njegovo besedilo presplošno? Nadalje: Wilson je podpisal zakon dne 3. junija. Kongres je zboroval do septembra. Zakaj ni storil Wilson nobenega koraka, da bi se bil zakon popravil?

Wilsonov tajnik, ki je gotovo pisal po nalogu svojega gospodarja, pravi, da kongres ni imel tistega namena, ki mu ga podtikajo kritičarji zakona. Od kod pa ve to Mr. Tumulty? Kako je mogel kongres imeti en namen, v zakonu pa izreči drugega?

Sodrug Benson poudarja, da je moral kongres imeti prav tisti namen, ki je izražen v zakonu, namreč prisilno vojaško službo. In za to govori gotovo dejstvo. Ko je poslanec Huddleston iz Alabame vložil v zbornico poslanecov predlog, da se odstrani določba o prisilni službi iz zakona, so republikanci in demokrati odklonili njegov predlog.

Fakt je torej, da je kongres sprijel prisilno vojaško službo in fakt je, da jo je Wilson podpisal. Wilson to sedaj obžaluje, ne ker je nasprotnik prisilne službe, ampak ker je Benson razkril, kaj da je podpisal. Wilson sedaj upa, da se zakon popravi; Wilson pa ni storil tega, dokler je bil čas. In po volitvah bo zopet pozabil na to.

Klub zoper praznoverje.

V mestu klubov, v Londonu, imajo tudi klub proti praznoverju. Klubovi člani obedujejo skupaj po 13 pri eni mizi. Med obedom nalašč prevrnejo posodo s soljo, nalašč obračajo vilice s konicami navzgor in nalašč polagajo nože navkriž, medtem ko imajo klubski sluge nalogo stremi jz levo roko. Klub tudi slovesno praznuje vsak trinajsti dan v mesecu.

Kako se živi v Ljubljani.

Svinjina je v Ljubljani po 7.50 K kilogram, slanina 8.60 K kilogram, slanina s papriko 9.10 kilogram, svinjska rebra 7 K za kilo, suha rebra 800 kron za sto kilogramov, svinjska mast 9.80 kron kilo, suho svinjsko meso 9.80 kron kilo. Okrajno glavarstvo naznanja, da bo, kdor bi še dražje prodajal, kaznovan z globo 5000 kron.

DELAVCI! Oktober je tukaj. Veste li, kaj to pomeni?

Oktober je ZADNJI MESEC pred letošnjimi nacionalnimi

VOLITVAMI

Sedaj ni več vsak teden, ampak

vsak dan dragocen

Vsak socialist mora žeteti, da doseže njegova stranka čim večji uspeh.

Vsak socialist ve, da bomo prihodnja leta tem bolj napredovali in doseželi delavci tem več uspehov, čim več bo v raznih zakonodajnih zastopih socialističnih zastopnikov.

Vsak socialist ve, da bi se prenehalo krivično preganjanje delavcev zlasti ob časih štrajka povsod, kjer bi imeli

socialistične uradnike,

socialistične pravdnike,

socialistične sodnike,

socialistične šerife.

Nikjer se ne bi bilo treba bati, da se bo zlorabljala milica zoper delavce, ki se na pošten način bojujejo za svoje pravice, kjer bi bil

socialist guverner.

Dobili bi zakone, ki bi onemogočili brutalno izkoriščanje delavcev, zakone, ki bi zagotovili delavstvu krajši delovni čas in poštene minimalne plače, zakone, ki bi dali delavcem resnično varnost v tovarnah, delavnicah, jamah, na železnica in pri delu sploh, zakone, ki bi onemogočili napade na unijske in njih blaginje, kjerkoli bi odločevali

socialisti v zbornici.

Da se doseže uspeh, je sedaj potreba

agitacija od moža do moža.

Vsak zaveden delavec mora sedaj biti

agitator

za kandidate socialistične stranke, ki je edina

stranka delavstva v Ameriki.

Politične stranke v Ameriki.

Po vseh državah, izvzemši Združene Države Ameriške, se človek, ki je zmožen samostojno misliti, lahko odloči, katero stranko naj podpira. Povsod eksistira konservativna stranka. Ta zastopa obsežna posestva, lastujočo aristokracijo, ki je svoje čase imela vso politično moč v svojih rokah. Povsod je najti tudi liberalno stranko zastopajočo v prvi vrsti industrijske kapitaliste. Istotako skoro povsod obstaja radikalna stranka, zastopnica srednjega t. j. meščanskega razreda. In končno je povsod na delu socialistična stranka, ki zastopa delavski razred ter istega vodi in podpira v njegovih bojih proti krivični vladi bogatih zemljiških posestnikov in drugih kapitalistov.

V Združenih Državah pa stvar nikakor ni tako enostavna in priprosta. Naš politični sistem z veliko silo ovira tretjo stranko na poti do moči. Amerikanski volilec se je tako vživel v svoji stari stranki, da misli, da ima izbirati samo med dvema močnima strankama; druge stranke pri njem sploh ne pridejo v poštev, ako nima višjega vploga v razmere in ako ni docela samostojen v mišljenju. Katera izmed obeh strank (republikanska in demokratična) je bolj liberalna, se ne more reči.

V naši državi tvorijo vsi premoženje lastujoči razredi samo eno veliko reakcionarno (nazadnjaško) maso. Vrepublikanski stranski odločujejo skozinjsko bogati trgovski interesi. Demokratična stranka si tudi nadeva liberalno in moderno masko, a v praksi je docela reakcionarna. In drugačna sploh biti ne more, ker njena glavna moč obstoja, prvič, iz bourbonske aristokracije, ki poseduje obsežna zemljišča v južnih državah in ki je zagrzena nasprotnica vsakega socialnega napredka, ter drugič, iz do dna korumpirane politične mašine velikih mest, kakor New York, Chicago in drugih večjih mest, kojih uprave se slepo udinjajo onemu, ki najbolje plača.

Te posebne politične razmere Združenih Držav so ustvarile poseben poklic, katerega v drugih državah ne poznajo, to je poklic "profesionalnih politikov". To se ljudje, ki si polni žepa od tega, da zaspeljujejo volilce ter se poslužujejo vsega možnega humbuga z namenom, privedi v postavodajne zastope ljudi, ki bodo ob vsaki priliki pripravljali izdati koristi svojih volilcev raznim brezvestnim špekulantom ter tako na račun splošnosti napolniti svoj žep.

Obe stari stranki dobivati denarno podporo od privatnih interesov in obe vladajo privatni interesi; upravlja ju pa pisane družba profesionalnih politikov. Zadaž za to politično mašino stoji lastniki izkoriščevalnih trustov, bankirji, veliki kontraktorji in druga enaka "gospoda", ki daje politikom potrebna navodila in jim plačuje njihov delo po količini profita.

I z tega je torej jasno, da med republikanskimi in demokratičnimi strankami ni druge razlike kakor v imenu.

Obe stranki zahtevati "revizijo" tarife (colnine) in sicer vsaka po svoje. Ako pa natančneje razmislimo njeno delo v kongresu, pridemo do prepričanja, da ni nobene razlike v principih med njima. Razne klike v teh dveh strankah gledajo in delajo na to, da gotovi privatni interesi vlečejo koristi visoke tarife. Naravna in jasna posledica tega početja je, da je vsaka revizija le posameznim trustom v korist, širšim masam pa v škodo, ker tira kviško cene življenjskih potrebščin.

Obe stranki imati v svojih programih "regulacijo" trustov. Resnica pa je, da so trusti bodisi pod republikansko ali pod demokratično vlado v posameznih državah, kakor tudi v vsej Zvezi, postali še mogočnejši in teko zadnjega četrstoletja. Slučajne vladne preiskave trustov so samo "pesek v oči" ljudstvu; v nekaterih slučajih pa hoče vladajoča stranka s temi preiskavami opomniti magnate gotovih trustov, da so pozabili prispevati v njen fond za volilni boj.

Obe stranki izražati ljubezen do delavstva; a to le nekaj tednov pred volitvami. Toda vsak človek, ki količkaj zasleduje naše razmere, mora vedeti, da republikanski in demokratični sodniki z največjo brezobzirnostjo proglašajo zakone v korist delavstvu za neustavne (nekonstitucionalne) in da se nikdar ne obotavljajo izdati še tako krivičnih ukazov proti delavskim organizacijam. Republikanski guverner v Pennsylvaniji in Coloradu ter demokratični guverner v West Virginiji in Alabami so bili tudi takoj pripravljali izdati obsedno stanje na zahtevo jeklenega trusta in premožnih baronov ter tako prisilili stavkajoče delavce, da se brezpogojno vdajo vklemiti v stari jarem. Demokratje in republikanci, ki so kdaj govorili v prilog delavskih zakonov v kongresu, so bele vrane. Nobena teh dveh strank ni storila nič za delavstvo. Zakoni, ki jih je ena ali druga stranka sprejela, so tako omenjeni in skromni, da iz njih ne sije niti eden toplejši žarek ljubezni za ogromno večino prebivalstva za delavce.

Ko so svoj čas vprašali znanega magnata Jay Gould-a, ki si je polnil žepa z Erie železnico, po njegovem političnem prepričanju, je ironično odgovoril: "V republikanski državi se mrepublicanke, v demokratični pa demokrat; vselej in povsod sem pa navdušen za Erie." "Ta izpoved je merodajna za velekapitaliste, ki imajo zanesljive in upljivne moče v obeh starih strankah. Republikanski senatorji in kongresniki jih ravno tako dobro zastopajo kakor demokrati. Njim se ni treba bati zaslužene kazni od nobene strani.

V zadnjih letih sta se pojavili novi struji v obeh strankah; to so radikalni demokratje in vstaški ali napredni republikanci. In kakšen program imajo ti? Sicer trdijo, da so proti krivičnosti starih strank, a vstrajajo še naprej v starih strankah ter podpirajo še naprej isto staro politično mašino, proti kateri nastopajo. Vrline teh struj so stari strankama samo za "parado".

Progresivna stranka, ki je par let živela samostojno življenje, se je letos na Rooseveltovo povelje zopet vrnila v krilo republikanske stranke.

In sedaj; kaj je storiti volilec, ki uvidi, da je razlika med republikansko in demokratično stranko enaka razliki med lužo in mlako? Zlasti, kaj naj stori volilec, ki uvidi, da se nobena starih strank ne briga za delavce po volitvah?

Poleg omenjenih dveh starih strank eksistira še tretja, mlajša, ktera vzbuja največjo pozornost. To je socialistična stranka, ki je stopila v splošno politično areno Združenih Držav l. 1900 s 100.000 glasovi. Kapitalisti so ji nasprotovali in ji še nasprotujejo z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi: hočejo vanjo zanesti razdor potom korupcije, pošiljaj med ljudstvo najpoglejše izmišljotine in laži, da je očitno pri njem, zoper njo pozivljajo v boj vero in narodnost pod umazano krinko neresnice ter jo zatirajo potom v njih oblasti se nahajajočih sodišč. Toda vse to jim nič ne pomaga. Socialistična stranka je napredovala v številu glasov do danes. L. 1910 je njena armada narasla že na 600.000 glasov, si pridobila zastopstvo v kongresu in postavodajah v več posameznih držav, izvolila na stotine mestnih in okrajnih uradnikov po vseh Z. Dr. V nekaterih krajih je že stopila na krmilo.

Socialistična stranka pozivlja vsakoga, da se odloči, na kateri strani bo stal v neizogibnem boju med brezdelnimi lastniki bogatstva in med vse proizvajajočimi brezimovinci — delavci — proletari. Kapitalisti in delavci so v neprestanem boju med seboj zaradi plač, delovnega časa, tvorniških razmer, cen življenjskih potrebščin, stanarine in drugih življenjskih problemov. Temu boju se nikakor ni mogoče izogniti, kajti interesi teh dveh razredov si stojijo v vednem nasprotstvu.

Obe razreda se organizira. Delavskim unijam stoji nasproti mogočnim trusti in zveze delodajalcev. Stavkajočim in bojkotujočim delavcem prete razni "triki" in zanke. Celot farmarji so prisiljeni posegati v ta boj. Primorani se združevati se v farmarskih unijah in združnih društvih ter tako varovati svoje interese. Farmarji so začeli prihajati do spoznanja, da so njihove koristi in koristi mezdnih delavcev enake in da so zato nasprotne koristim kapitalistov.

Z gospodarskega polja se ta boj širi tudi na politično polje. Kapitalisti se poslužujejo postavodajnih in izvrševalnih oblasti sodišč, policije in vojske v boju zoper delavske organizacije, katere skušajo v svojo lastno korist uničiti, ako le mogoče, ter tako še naprej nemoteno množiti profit z izkoriščevanjem trpečega delavstva; in sicer ne samo potom samotno nizkih plač in dolgega delovnega časa, ampak tudi potom visokih cen življenjskih potrebščin, katere so delavci prisiljeni

kupovati. Zaradi tega delavcem ne preostaja drugega kot stopiti na politično polje, se izobraziti ter organizirati v samostojno stranko delavskega razreda ter se boriti z združenim močjo svojih članov proti združenim silam nasprotnikov.

Te razmere so poklicale v življenje socialistično stranko, ki sedaj napreduje neverjetno hitro kljub vsem zaprekam in nasprotstvu. Ta stranka stoji ob vsaki priliki neomejeno na braniku delavskih koristi, pospešuje vsako reformo, ki ima namen izboljšati bedni položaj delavcev in obenem spopolnjuje svoje vrste ter tako jači moč organizacije.

V tem boju za vsak korak pravega napredka socialistična stranka ne izgubi izpred oči svojega končnega cilja, kajti ona ni samo reformujoča stranka. S tem, da vodi dan za dnem boj med delavci in njihovimi izkoriščevalci, hoče docela opustiti delo iz kremljev kapitalistov ter hoče končati razredni boj s tem, da bo odpravila posamezne razrede človeške družbe in ustanovila samo enega — razred enakosti.

Izvor vsega našega socialnega zla je privatna lastnina in kontrola produktivnih sredstev, katere je človeška družba ustavila, katerih se poslužuje in katere potrebuje. Temu socialnemu zlu se da odpomoči potom skupne lastnine vseh sredstev, katere rabijo ljudje pri delu in življenju in katerih se zaradi obsežnosti in kompliciranosti ne morejo posluževati osamljeni posamezniki, ampak se rabijo za njih obrat velike množine delavcev. Tako imamo na primer danes železnice, telegrafe, telefone, eksprese, vodovode, plinarne, prevozne družbe, tovarne in dr., v katerih delajo tisoči najetih delavcev za profit pešice v mogočne truste organiziranih milijonarjev. Danes trusti vladajo narod; socialisti pa pravijo, da naj rajši narod vlada in lastuje truste.

Ta sprememba se da doseči samo na en način. Delavski razred mora priti do večine nad celim narodom. Ta delavska večina mora s pomočjo svoje politične organizacije prevzeti v svoje roke moč vseh zakonodajnih in izvrševalnih zastopov v državah, v občinah in v zvezi ter rabiti to moč za izvršitev teh problemov.

To izvršiti je naloga socialistične stranke v Ameriki.

Uprave te stranke nimajo v rokah "profesionalni politiki", ki bi si na strankin račun polnili žepa. Organizirano članstvo te stranke znaša sedaj okrog 130.000 oseb in neprestano narašča. Vsak član plačuje 25c na mesec v stranko, kar ji omogočuje svobodno delo in svobodne roke in ni prav nič navezana na denarno pomoč od strani kapitalističnega razreda. O ujenem delu odločuje članstvo. Vsak član se lahko udeležuje sej lokalnih organizacij, katere volijo voditelje in uradnike stranke ter stranko vladajo. Vsak član ima pravice in enake dolžnosti.

Delavska zavest.

Nihče ne more biti izveličan proti svoji volji. Že Marks je dejal, da more biti osvoboditev delavskega razreda le delo delavstva samega. Kakor je ta beseda preprosta, tako je vendar globoka in pomenljiva. Spoznanje te resnice je prvi pogoj, da more delavstvo sploh priti do boljših razmer in končno do osvoboditve.

Enostavna je ta resnica, ker je jasno kakor beli dan, da ne bo kapitalistični razred prostovoljno opustil svojega privilegiranega položaja v družbi. Najde se tudi lahko posameznik med kapitalisti, ki spozna krivičnost sedanjih uredbe in čigar srce je tako mehko, da ne prenese večnega pogleda na tuje trpljenje. Mogoče je, da se tak posameznik odreče koristim, ki mu jih daje njegov položaj; mogoče je celo, da se pridruži zatiranim in jim pomaga v boju proti svojim lastnim razrednim tovarišem. Ali taka izjema ostane izjema in ne more imeti globokejšega pomena.

Kljub takim — jako redkim — izjemam ostane neizpremenljivo pravilo, da pospešuje vsak razred svoje interese. Kakor pač more in zna. Ali večinoma se mora priznati, da znajo to kapitalisti bolje od delavcev. Posebno pri nas. Kdor jim to zameri, je slep. Če požene volka med ovce, pa pričakuje, da jih bo pasel in brnil, si sam kriv, ako naenkrat ne najde več črede. Volk se mora hraniti z ovčjim mesom, ker je tako ustvarjen. In kapitalizem mora živeti od izkoriščanja, ker bi moral drugače poginiti. Kdor pričakuje od kapitalizma, da bo sam iz krščanske ljubezni, iz moralnih ozirov ali iz čustvene potrebe spravil izkoriščanje s sveta, je popolnoma enak gospodarju, ki nastavlja volka za pastirja.

Delavstvo se ne sme zanašati na tujo ljubezen, ne na tujo pomoč; njegova osvoboditev mora biti le njegovo lastno delo.

Ali da se more izvršiti tako delo, je treba predvsem prave delavske zavesti. Resnica ni vedno prijetna, ali koristna je na vsak način bolj kakor slepljenje. Zato je treba povedati, da je delavske zavesti pri nas vse premalo in zaradi tega so uspehi delavstva pri nas mnogo manjši kakor drugod.

Kaj je glavna vsebina delavske zavesti? Da sem delavec in ne gospod, to uganem kmalu. Ali to še ni nič in ne pomeni nič. Treba je že tudi poznati svoj položaj in vedeti, kaj vse tiči v besedi "delavec".

Vem, da sem delavec. To se pravi v sedanji družbi: Človek sem, s katerim delajo drugi, kar se jim ljubi. Če hočejo drugi, dobim kruha, pa ga moram drago plačati s svojim delom. Koliko mi dajo kruha, to je njihova volja. Če hočejo, mi sploh ne dajo kruha ne pristrajke, ne obleke. Spode me lahko od svojega vodnjaka, zabranijo mi sesti v senco njihovega drevesa. Svoje delo jim smem ponujati, oni ga ne morajo sprejeti. Dvoje zdravih rok imam, dobro voljo imam. Lahko dela min hočem delati. Kaj počnem s svojimi zdravimi rokami, če ti ne rečejo: Tukaj delaj za nas! Danes si v tovarni ali delavnici. Ali veš, če boš jutri še tam? Morda ustavijo stroje, morda napravijo iz tovarne kasarno, morda pripeljejo kulije s Kitajskega, ki bodo ves teden delali za ono plačo, za katero delaš ti en dan. Pokažejo vrata tebi in tvojim tovarišem. Pa vzemi popotno palico v roko in hajd po svetu! Kjer potkaš, skomizgnejo in odgovore: Ni dela! ... Hajd naprej po svetu!

Delavec sem. Nedostojen je moj položaj. Večno ponižanje je moj delež, neprenehoma moram držati klobuk v rokah, vsakdo me mери od glave do nog. Nikogar nisem okradel, miker oropal, pa je vendar, kakor da imam pečat na čelu. Tudi če plačam, nimam prostora pri oni mizi kakor drugi. Človek sem, pa vendar ravnamo z menoj, kakor da jim nisem enak.

Skloni glavo, jeelaj in moleduj, poklekaj, pa si še sam reci, da si slabši od drugih in da je prav tako — če si hlapčevska natura. Prav ponižen bodi in lepo se zahvali za vsako breo, ki jo dobiš, pa ti dajo morda včasih dobro besedo in pogovor.

Kdor pa je pravi delavec, se mu bo duša uprla zoper to zapostavljenost in ponižanje. Zakaj v njegovi glavi je še druga zavest.

Delavec sem; delam. Vi jeste in pijete, ali jaz vam pridelavam, jaz pogrinjam Vašo mizo, ki sem vam jo stesal v vaši hiši, ki sem vam jo sezidal. Vi se oblačite lepo in toplo, pa prezirate mene, ki hodim v cunjah; ali jaz sem izdelal fino sukno za vas, jaz sem vam urezal in sešil elegantno obleko. Vi se vozite po svetu, sedite na mehkih blazinah in spite v spalnem vagonu kakor doma; ali jaz stojim na stroju, pri ogibalu v tu neli. Vi nalagate tisočake v bankah, ali jaz moram v tovarnah izpreminjati surovine v blago, ga nakladati v vaša skladišča in ga voziti na trg, da postane iz njega denar, s katerim vladate in gospodujete in me vnovič izkoriščate.

Tako govori delavska zavest.

Ponižan sem in potlačen, ali po krivici. Zasužnjen sem, ali ne manje vreden od drugih. Moja roka je potrebna vsemu človeštvu, ona sodeluje pri vsem, kar se ustvarja, ona je najvažnejši instrument za izdelavanje vsega, kar zahteva življenje. Ali kar naredi ta roka, uživajo drugi, ki so se naučili lenuhariti; in ker uživajo, me prezirajo in smatrajo sebe za višje, boljše, plemenitejše.

In delavska zavest vprašuje: Ponižan sem — mar naj se ponižujem še sam? Moja vrednost mi daje pravico, da zahtevam enako življenje, pravo življenje, ki ni utiravanje od rojstva do groba. Branijo mi tako življenje. Mar naj se zato vdam v voljo zatiralčev in sklonem tilnik prostovoljno pod njihov peto?

Trpim, ker sem slab. Ali trpljenje ni moja volja. Kje je moč, da se ga rešim? In delavska zavest odgovarja: Na milijone nas je, onih tam pa je peščice. Na milijone nas je in sila je naša moč, če jo zberemo. Stotisoč pototičev naj se zlije v eno reko, pa bo mogočna, ne reko: "No da — hm, hm" ... zakaj včasih potrebuje njih profit tvoje roke.

Kdor pa je pravi delavec, se mu bo duša uprla zoper to zapostavljenost in ponižanje. Zakaj v njegovi glavi je še druga zavest.

Delavec sem; delam. Vi jeste in pijete, ali jaz vam pridelavam, jaz pogrinjam Vašo mizo, ki sem vam jo stesal v vaši hiši, ki sem vam jo sezidal. Vi se oblačite lepo in toplo, pa prezirate mene, ki hodim v cunjah; ali jaz sem izdelal fino sukno za vas, jaz sem vam urezal in sešil elegantno obleko. Vi se vozite po svetu, sedite na mehkih blazinah in spite v spalnem vagonu kakor doma; ali jaz stojim na stroju, pri ogibalu v tu neli. Vi nalagate tisočake v bankah, ali jaz moram v tovarnah izpreminjati surovine v blago, ga nakladati v vaša skladišča in ga voziti na trg, da postane iz njega denar, s katerim vladate in gospodujete in me vnovič izkoriščate.

Tako govori delavska zavest.

Ponižan sem in potlačen, ali po krivici. Zasužnjen sem, ali ne manje vreden od drugih. Moja roka je potrebna vsemu človeštvu, ona sodeluje pri vsem, kar se ustvarja, ona je najvažnejši instrument za izdelavanje vsega, kar zahteva življenje. Ali kar naredi ta roka, uživajo drugi, ki so se naučili lenuhariti; in ker uživajo, me prezirajo in smatrajo sebe za višje, boljše, plemenitejše.

In delavska zavest vprašuje: Ponižan sem — mar naj se ponižujem še sam? Moja vrednost mi daje pravico, da zahtevam enako življenje, pravo življenje, ki ni utiravanje od rojstva do groba. Branijo mi tako življenje. Mar naj se zato vdam v voljo zatiralčev in sklonem tilnik prostovoljno pod njihov peto?

Trpim, ker sem slab. Ali trpljenje ni moja volja. Kje je moč, da se ga rešim? In delavska zavest odgovarja: Na milijone nas je, onih tam pa je peščice. Na milijone nas je in sila je naša moč, če jo zberemo. Stotisoč pototičev naj se zlije v eno reko, pa bo mogočna, ne

le da bo gonila mline in nosila ladje, ampak sama si bo odpirala pot. Velikostna bo, silna in krasna, in noben pritlikavec je ne zajezi.

Delavec, ki nima te zavesti, je pomilovanja vreden in sam je kriv, da je ponižan in zaničevan. Kdor jo pa ima, bo delal in pomagal, da se združi veletok, ki preobrazi svet.

Italijanska vlada je začela oster boj proti špekulantom, ki odirajo z živili in drugimi ljudskimi potrebščinami. Par čevljev stane v Italiji od \$6 do \$9, in vsa obleka se prodaja za še enkrat večjo ceno kakor pred vojno. Jajca so izginila s trgov. Samo v Rimu mislijo, da je na milijone jajc zaprtih v skladiščih, kjer čakajo na oderuške cene. Vsekakor bo vlada prevzela kontrolo nad živili in regulirala cene. — Koliko bo s tem dosegla, bomo pa šele videli. V Avstriji vlada že davno "kontrolira" in "regulira" cene, človek, ki ne spada med finančne aristokrate, se pa vendar ne more do sitega najesti.

Sarajevska uradna "Bosnische Post" z dne 3. sept. javlja: Dne 21. julija je bil pred tukajšnjim sodiščem obsojen kmet Andrija Čuškič, ker se je meseca avgusta lanskega leta pridružil sovražnikom (Srbom) in se je bojeval proti avstrijski armadi. Čuškič je bil obsojen na večala. Obsojba se je izvršila večeraj (2. sept.) na dvorišču trdnjavskega zapora. Rabelj Alojzij Seyfried je prišel v ta namen iz Zagreba.

Ker ne pače dovolj ljudi in bojišč, jih je treba pač obešati. Tudi to je imenitno delo, da si vlada pridobiva ljubezen ljudstva. Sicer pa ni še vseh dni konec.

Rimsko časopisje komentira atentat na Stuergha kot "pravično kazen za avtokrata, ki ni poznal meje despotizma". "Tribuna" pravi, da je bil Stuergh predstavnik despotične vlade in njegova smrt je nadaljni dokaz notranje nezadovoljnosti pod habsburškim režimom.

Socialistična stranka nima NOBENEGA KOMPROMISA. Vsak socialist glasuje za vse KANDIDATE svoje stranke. Zaveden delavec ne meša kandidatov svoje stranke z drugimi.

Pri volitvah se ne vprašuje za osebne simpatije in antipatije, ampak ZA STRANKO, ZA NJENA NAČELA, ZA NJEN PROGRAM.

Svoje kandidate je stranka sama izbrala; vsak član stranke je imel pravico in priliko, da sodeluje pri nominaciji. Nobenega razloga ni, da bi kdo volil druge kakor svoje kandidate. Volite tako, da se ne cepijo glasovi!

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

PREDSEDNIK: Ivan Prostor, 1098 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
PODPREDSEDNIK: Josip Zorko, R. F. D. 2, box 50, West Newton, Pa.
TAJNIK: Blas Novak, 20 Main St., Conemaugh, Pa.
POMOŽNI TAJNIK: Andrej Vidrieh, 170 Franklin Main St., Conemaugh, Pa.
BLAGAJNIK: Josip Žele, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
POMOŽNI BLAGAJNIK: Frank Pavlovič, 20 Main St., Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

1. nadzornik: Ivan A. Kaker, 207 Hanover St., Milwaukee, Wis.
 2. nadzornik: Nikolaj Povše, 1 Craib St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.
 3. nadzornik: Jakob Kocjan, 1400 E. 52d St., Cleveland, Ohio.

POROTNIKI:

1. porotnik: Anton Lavrič, box 8, Yukon, Pa.
 2. porotnik: Frank Baydek, 6303 Glass Ave., Cleveland, Ohio.
 3. porotnik: Anton Welly, box 44, Superior, Pa.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POMOŽNI ODBOR:

Frank Škufca, 485 2nd St., Conemaugh, Pa.
 Ivan Jager, b. 542 Woodland Ave., Conemaugh, Pa.
 Franc Kos, Conemaugh, Pa.
 Mihael Flek, R. F. D. 4, b. 143-a, Johnstown, Pa.
 Jakob Rupert, b. 238, South Fork, Pa.
 Ivan Hribar, Johnstown, Pa.

GLAVNI URAD V hiši št. 20 Main St., Conemaugh, Pa.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4908 W. 31st St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so običajno prosi, pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar na se pošilja edino potom Poštne, Expressa, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov na naslov Blas Novak, S. D. P. Z. & Conemaugh Deposit Bank v Conemaugh, Pa.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kakšne pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IMENA IN NASLOVI URADNIKOV DRUŠTEV S. D. P. Z. ZA LTO 1916

Boritelj, št. 1, Conemaugh, Pa. — Predsednik: Mike Rovancik, box 123; tajnik: Frank Pušnik, box 123; blagajnik: Frank Hočevar, 2 Pine Street, Franklin. — Vsi v Conemaugh, Pa. — Seja vsako nedeljo v dvorani Sv. Alojzija.

"Pomočnik", št. 2, Johnstown, Pa. — Predsednik: Glavač Jožef, box 144a; tajnik: Mihael Ameršek, b. 153B, R. F. D. 3; blagajnik: Polane Ivan, 409 Ohio Street; vsi v Johnstown, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v dvorani dr. Triglav.

"Zavetnik", št. 3, Franklin-Conemaugh, Pa. Predsednik: Anton Semčič, b. 721; tajnik: Louis Krašna, b. 218; blagajnik: Jakob Gabrenja, 37 Pine St.; vsi v Conemaugh, Pa. — Seja vsako 3. nedeljo v Slov. Izobraževalnem Domu.

"Zavetnik Slovenec", št. 4, Lloydell, Pa. — Predsednik: Andrej Drobnik, Beaverdale, Pa.; tajnik: Jurij Jakopin, box 76, Lloydell, Pa.; blagajnik: Anton Grbec, box 35, Lloydell, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Avstrija", št. 5, Ralpton, Pa. — Predsednik: Mihael Zibert, b. 34; tajnik: Anton Resnik, box 91; blagajnik: Martin Korosec, box 205. Vsi v Ralpton, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo.

"Zvesti Bratje", št. 6, — Predsednik: Josip Granhajna; tajnik in blagajnik: John Kralj, b. 227, Garrett, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Jedinstvo", št. 7, — Claridge, Pa. — Predsednik: Franc Zorman, b. 255; tajnik: Matija Regina, box 216; blagajnik: Josip Pivce, box 28. Vsi v Claridge, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Planinski Raj", št. 8, Dawson, N. Mex. — Predsednik: Franc Jekovec; tajnik in blagajnik: Mih. Krivic, box 106, Dawson, N. Mex. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Zavetnik Stajerc", št. 9, Johnstown, Pa. — Predsednik: Fabjan Horvat; tajnik: Stefan Debelak; blagajnik: Mihael Flek, v. b. 143-a R. F. D. 4 v Johnstown, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v Celso, Pa.

"Jasnaja Poljana", št. 10, Brownfield, Pa. — Predsednik: Urban Pucel, tajnik: Edvard Zalokar, box 6, Lemont Furnace, Pa.; blagajnik: John Stritar, box 72, Brownfield, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v Brownfield, Pa.

"Zarja Svobode", št. 11, Dunlo, Pa. — Predsednik: Louis Strle; tajnik: Franc Kaučič, b. 73; blagajnik: Franc Dolež, b. 214. Vsi v Dunlo, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Danica", št. 12, Heilwood, Pa. — Predsednik: Jurij Stupič, tajnik: Josip Tomažin, box 36; blagajnik: Josip Peterlin, b. 35. — Vsi v Heilwood, Pa. Seja vsako prvo nedeljo.

"Večernica", št. 13, Baggaley, Pa. — Predsednik: Louis Keše, b. 46, Hostetter, Pa.; tajnik: Ivan Salmich, b. 57, Whitney, Pa.; blagajnik: Anton Rako, b. 53, Hostetter, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Moj Dom", št. 14, Orient, Pa. — Pred. Ant. Črnologar, b. 102, Republic, Pa.; tajnik: Frank Gramc, box 206, Republic, Pa.; blagajnik: Anton Črnologar, b. 102, Republic, Pa. — Seja vsako 2. nedeljo v Carndale, Pa.

"Slovani", št. 15, Sopris, Colo. — Predsednik: Silvester Berentin, box 192; tajnik: Louis Jahn, box 106; blagajnik: Joseph Rubnich, box 106, vsi v Sopris, Colo. — Seja vsako 1. nedeljo v prostorih sobrata Ivan Konecila, v Piedmont, Colo.

"Bratstvo", št. 16, Buxton, Iowa. Predsednik: Franc Bregar, tajnik: Frank Rasputnik, box 683; blagajnik: Frank Kristof, b. 104. Vsi v Buxton, Ia. Seja vsako prvo nedeljo v prostoru sobrata Anton Tomiča.

"Zora", št. 17, Akron, Mich. — Predsednik: Gašper Volk; tajnik: Anton Novak, box 68; blagajnik: John Volk; vsi v Akron, Mich. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Zvon", št. 18, Braddock, Pa. — Predsednik: Lesjak Josip, 1111 Wood Way; tajnik: Jakob Zaloznik, 1013 Walnut Ave., rear; blagajnik: Ivan A. Grm, 507 Cherry Way; vsi v Braddock, Pa. — Seja vsako 1. nedeljo.

"Zdraveni Slovenec", št. 19, Carons, Kansas. — Predsednik: Anton Bole, tajnik in blagajnik: Franc Zupančič, b. 35. — Vsi v Carons, Kansas. — Seja vsako drugo nedeljo ob 10 uri dopoldne.

"Nada", št. 20, Huntington, Arkansas. — Predsednik: Franc Rozman; tajnik: Karol Dernač, b. 26; blagajnik: Leo Plahuta, b. 26; vsi v Neffa, O. — Seja vsako tretjo nedeljo v prostorih sobrata Karol Dernača.

"Sokol", št. 39, Neffa, Ohio. — Predsednik: Franc Rozman; tajnik: Karol Dernač, b. 26; blagajnik: Leo Plahuta, b. 26; vsi v Neffa, O. — Seja vsako tretjo nedeljo v prostorih sobrata Karol Dernača.

"Orel", št. 40, West Newton, Pa. Predsednik: Andrej Povirk, R. F. D. 2, b. 27; tajnik: Peter Morela, R. F. D. 2, b. 124; blagajnik: Ivan Lajovec, RFD, 2, b. 31-c. Vsi v West Newton, Pa. — Seja vsako četrto nedeljo dopoldne za prihodnji mesec.

"Jutrjana Zvezda", št. 41, Cleveland, Ohio. — Predsednik: Frank Kokot, 8103 Marble Ave.; tajnik: Jakob Volčansek, 3582 E. 82nd St.; blagajnik: Ivan Simončič, 3723 E. 77th St. Vsi v Cleveland, O. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani rojaka Tomazina.

"Mladi Slovenec", št. 42, Oglesby, Ill. — Predsednik: John Malin, b. 414; tajnik: Jos. Meglič, box 99; blagajnik: Frank Navšeček, b. 401; vsi v Oglesby, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Sava", št. 43, Portage, Pa. — Predsednik: Karol Šmuk; tajnik: Jurij Rasputnik, R. F. D. 1, box 77; blagajnik: Martin Rasputnik. Vsi v Portage, Pa., R. F. D. 1, b. 5. — Seja vsako tretjo nedeljo.

"Triglav", št. 44, Tereio, Colo. — Predsednik: Frank Rebol, ml.; tajnik: Frank Rebol st., Cokedale, Colo.; blagajnik: Frank Rebol st. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Mirni Dom", št. 45, Johnstown Pa. — Predsednik: Mat. Pečjak, 287 Coopersdale Ave.; tajnik: Gregor Hrešak, 107 Eighth Ave. oba v Johnstown, Pa.; blagajnik: Ignac Pečjak, 524 Broad St., Johnstown, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Sv. Cirila in Metoda.

"Južni Premog", št. 46, Ark., Arkansas. — Predsednik: Math. Starman, b. 197, Ark.; tajnik: Ivan Jantar, b. 7, Ark.; blagajnik: Jurij Kokalj, R. F. D. b. 77, Altus, Ark. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Slovenski Bratje", št. 47, Avella, Pa. Predsednik: Martin Obed, box 167; tajnik: Ivan Razvoza, b. 107; blagajnik: Alojzija Dolinar, b. 72; vsi v Avella, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Slovenski Mladenci", št. 48, Aurora, Ill. — Predsednik: John Basković, 624 Aurora ave.; tajnik: Ivan K. Maršič, R. 5, b. 193a; blagajnik: Gašper Abadžić, R. 1, box 222. Vsi v Aurora, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo ob 9h dopoldne pri J. Baskoviću.

"Clevelandski Slovenec", št. 49, Cleveland, O. — Predsednik: Ivana Smrdel, 3552 E. 82. St.; tajnica: Ana Smrdel, 3551 E. 80. St. E.; blagajnica: Antonija Logan, 3764 E. 77 S. E. Vse v Clevelandu. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Proletarec", št. 50, Franklin, Kansas. — Predsednik: Frank Dobrotinski, R. R. b. 208, Girard, Kans.; tajnik: Alojzij Karlinger, Girard, Kans., R. R. 4, b. 86; blagajnik: Alojzij Oblak, b. 90; vsi v Franklin, Kans. — Seja vsako tretjo nedeljo.

"Delavec", št. 51, Cleveland, O. — Predsednik: Mihael Lukner, 5801 Prosser ave.; tajnik: August Orel, 1125 E. 60. St.; blagajnik: Zlatel Ivan, 1009 E. 66. St.; vsi v Cleveland, O. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9 uri dop. v 6025 St. Clair Ave.

"Ljubljanski Grad", št. 52, DeKalb, Ill. — Predsednik: Pavel Košir, 1409 State St.; tajnik: Prant. Prebil, 814 Market St.; blagajnik: Frank Zvolček, 814 Market St. Vsi v DeKalb, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo pri sobratu Fr. Keržiču.

"Planinska Vojilica", št. 53, Pickens, W. Va. — Predsednik: Frank Celigoj, box 46, Czar, W. Va.; tajnik: Ivan Lipold, box 46; blagajnik: Jožef Molan, box 26; vsi v Pickens, W. Va. — Seja vsako tretjo nedeljo ob 3 uri popoldne v prostorih sobrata Iv. Ceprio.

"Karol Učakar", št. 54, Rockwood, Pa. — Predsednik: Jožef Hočevar, b. 184; tajnik: Anton Hočevar, box 184; blagajnik: Mihael Hočevar, b. 184; vsi v Rockwood, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v prostorih sobrata Ant. Hočevara.

"Vrh Planin", št. 55, Crabtree, Pa. — Predsednik: Franc Trafila, b. 95; tajnik in blagajnik: Andrej Jerab, b. 92; vsi v Crabtree, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo pri sobratu Anton Verhovšek.

"Skala", št. 56, Alhgeny, Pa. — Predsednik: Anton Horvat, 531 Suisman St.; tajnik: Ivan Simončič, 1138 Fabyan St.; blagajnik: Franc Vilhar, 814 Carpenter Alley. Vsi v N. S. Pittsburgh, Pa. — Seja vsako 1. nedeljo v K. S. D. v Pittsburghu.

"Caven", št. 57, Carrollton, O. — Predsednik: Martin Čermelj; tajnik: Ciril Stibil, b. 404; blagajnik: Josip Dovgan, vsi box 404, v Carrollton, O. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martina Čermelja.

"Rudar", št. 58, Canmore, Alta, Canada. — Predsednik: Anton Polutnik, b. 185; tajnik: Josip Stribar, b. 201; blagajnik: Fran Kralj, b. 172; vsi v Canmore, Alta, Canada. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Frank Kral, ob 9 popoldne.

"Slovenski Fantje", št. 59, Maynard, Ohio. — Predsednik: Stefan Stucin, b. 47; tajnik: Maks Jerdin, b. 254; blagajnik: Alojzij Saver, b. 152. Vsi v Maynard, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani g. Jos. Hrabak-a.

"Moonrunski Trojci", št. 60, Moon Run, Pa. — Predsednik: Fr. Dolinar, b. 342; tajnik: Jurij Pivk, b. 15; blagajnik: Anton Pintar, b. 204, Moon Run, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 10ti uri dopoldan v dvorani sv. Barbare.

"Napredni Slovenci", št. 61, Ga-v. Ind. — Predsednik: Ivan Slank, 1113 Jefferson St.; tajnik: Niek Vukinih, b. 50; blagajnik: Matija Lasich, 1106 Jefferson St.; vsi v Gary, Ind. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Ivan Ivančič.

"Žensko društvo 'Sokol'", št. 62, Cleveland, Ohio. — Predsednica: Zofija Birk, 1143 E. 63 St.; tajnica: Frančiška Trbežnik, 1177 Norwood Rd.; blagajnica: Frančiška Lauke, 6121 St. Clair ave.; vse v Cleveland, O. — Seja vsaki prvi tork v mesecu.

"Adamič in Lunder", št. 63, Robbins, Pa. — Predsednik: Viktor Šusteršič, Yohoghany, Pa.; tajnik: Ivan Trojar, b. 76, Yohoghany, Pa.; blagajnik: Joseph Japel, box 76, Yohoghany, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Bratoljub", št. 64, Milwaukee, Wis. — Predsednik: Ivan Sem, 276 First Ave.; tajnik: Ivan Škerbič, 258 Washington St.; blagajnik: Joseph Sirec, 530 Clinton St.; vsi v Milwaukee, Wis. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Frank Benda, 479 National av.

"Bratje trdno stojmo", št. 65, New Alexandria, Pa. — Predsednik: Ivan Gale, b. 150; tajnik: Josip Ribič, b. 140; vsi box 103, New Alexandria, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Vsi Slovani", št. 66, Wasson, Ill. — Predsednik: Frank Sajerle, b. 541; tajnik: Alojzij Grebenjak, b. (f); blagajnik: Avgust Šturm, b. 427; vsi v Wasson, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo ob 1. uri popl. v prostoru Louis Grebenjaka.

"Narodna Sluga", št. 67, Seminole, Pa. — Predsednik: Nik Zvonarič, b. 55; tajnik: Jurij Mihajčević, b. 92; blagajnik: Emil Gonotzi, b. 63. Vsi v Seminole, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v cerkveni dvorani.

"Zdraveni Balkan", št. 68, Clinton, Ind. — Predsednik: Frank Bregar, b. 757; tajnik: Anton Primožič, R. R. 3, b. 5; blagajnik: Ignac Musar, box 449; vsi v Clinton, Ind. — Seja vsako drugo nedeljo ob 9 dopoldne pri Crist Pasavento.

"Balkan", št. 69, Pittsburgh, Pa. — Predsednik: Frank Starman, 4408 Gardner Alley; tajnik in blagajnik: Josip Dekleva, 5632 Wawson Alley. Vsi v Pittsburgh, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v K. S. Domu.

"Zvesti bratje", št. 70, New Derry, Pennsylvania. — Predsednik: Pavel Plevčič, b. 75; tajnik: Jakob Pinoza, b. 75; blagajnik: Jakob Skofič, b. 5. Vsi v New Derry, Pa. — Seja vsako 1. nedeljo v prostorih sobrata Jakob Pinoza ob 9 uri dopoldne.

"Delavec naprej", št. 71, Bessemer, Pa. — Predsednik: Franc Seitel, b. 159; tajnik: Josip Jerab, b. 178, blagajnik: Louis Hribar, b. 171; vsi v Bessemer, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Anton Klinčeka.

"Kosciusko", št. 72, Bankhead, Alta, Canada. — Predsednik: Pjav Spiewak, box 591; tajnik: Karol Kanik, P. O. box 537; blagajnik: Ivan Petrašek, b. 35; vsi v Bankhead, Alta, Canada. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

Tvoja za rešitev delavskega razreda iz verig in okovov dobra dela in železna volja pa živi med nami in vžiga v srehi pogum za nove in še ostrejšje boje.

Zalujoči brat Frank Mikše.

Pueblo, Colo.

Dne 8. okt. je priredil tuk. soc. klub javni shod, na katerem je govoril sodr. E. Kristan. Udeležba je bila nad vse pričakovanje polno. Shoda se je udeležilo nad 350 oseb. Vstopnina je bila seveda prosta, pač pa se je koncem govora pobrala kolekta, ki je znašala \$19.80, kar je vsaj deloma pomagalo kriti stroške, katere je trpel klub z to prireditvijo.

Prodalo se je tudi precej soc. literature, kar je dobro znamenje, da se ljudstvo želi poučiti in prepričati kaj je vendar ta veliki nauk, ki danes obrača na tisoče, da milijone ljudi nase — socializem. Razdalo se je še poleg tega okrog 600 letakov brezplačno in 100 istisov Proletarca.

Sodr. Kristan je v uro in pol dolgem govoru pokazal kapitalizem takšnega kakor je in zraven še buržoazne stranke in njih hinavščino, s katero hočejo zaslepiti nevedne volice. Da so se poslušalci strinjali z njegovimi izjavami, je pričel večkratni aplavz.

Še par besedi volilec — delavec tega okraja.

Le še kratek čas in zopet je dan volitev. Dan v katerem imate odločiti vašo usodo za bodoče štiri leta. Dan v katerem lahko izrazite se li strinjate z vladno in sistemom, pod katerim ste primorani da živite.

Da stare kapitalistične stranke ne bodo napravile nič za vas kot delavce vam je znano, oziroma bi vam moralo biti znano iz skušenj zadnjih par let, ako ste zasledovali dogodke tega časa. Pomislite le na draginjo živil: krompir \$3 100 funtov, moka \$5.50 100 funtov, fižol 10c funt, katerega ste lahko dobili pred nekaj leti po 4 in 5 centov funt. Pred dobrimi 10 dnevi je bilo čitati v enem tujkajšnih lokalnih listov — cena na čevlji poskočila od 50 do 75 centov na par. So li še vaše plače kvišku v primeri z cenami živil.

NE! Da, gloriozna je prosperiteta demorepublikanske barve, samo vprašati se je treba za koga. Ali za Vas? Ne, ampak za gospodarje ki danes lastujejo Ameriko.

Kaj pravi republikanska platforma o tem perečem vprašanju za vas delavce in vaše družine? Kaj demokratska? Nič! Prva kot druga zahteva več militarizma, večjo mornarico. Kdo bo breme nosil? Ti delavci!

Kaj pravi platforma soc. stranke v toliko važni stvari za celokupni delavski razred? Točka druga kolektivna lastnina. "Brezobdavnica nabava vseh žitnih elevatorjev, klavnic, trgovskih skladišč in drugih razpečevalnih naprav, od strani občin, držav ali zvezne vlade, da se reši farmar posredovalniškega odiranja in da se zniža sedanje visoke cene živil." Sploh bi vam pa priporočal da vzamete v roke št. 473 Proletarca v katerem je 5 strani priobčena platforma stranke ter da isto pazno prečitate. Potem če še niste siti izkoriščanja in odiranja, potem le glasujte za demokrate in republikance. Če pa želite dobro sebi svoji družini in svojemu delavskemu razredu potem ni dvoma, da boste oddali glasovnice Socialist Party — "Straight Vote"

Chas. Pogorelec.

ROCKEFELLERJEVA ZMAGA.

Oljni trust je zmagal. Polieija in puške so zmagale nad zahtevami sestradanih in neorganiziranih delavcev. Voditelji stavke v Bayonnu so spoznali, da brez organizacije ne opravijo nič proti skrajno dovršeno organiziranemu delavskemu neprijatelju in so odnehali s stavko, ki je morala takolitatko končati s porazom za štrajkarje. Dva zvezna uradnika, ki sta prišla posredovat med močno oljno družbo in siromašni delavci, sta skušala omiliti situacijo s tem, da sta izjavila, da bo družba povišala mezdo, da ne bo nihče manj zaslužil kot tri dolarje na dan. Privstavila sta, da ostaneta v mestu in se potrudita, da dobota to koncesijo od družbe.

Stavkovni odbor je v Mydosho-vi dvorani priporočal stavkarjem, naj se vrnejo na delo.

Pred shodom je policija izvršila še svoj zadnji brutalni čin, ko ni dovolila Meleharju, voditelju stavke, vstopiti v dvorano, ki je

prihajal s priporočilom, naj se delavci vrnejo na delo, ker niso kos močni organizirani kapitalistični sili. Le malo je manjkalo, da vsled nastopa policije ni prišlo do krvoprelitja.

SITI SO ROCKEFELLERJA.

John D. II. bi bil morda, če se ne bi bil rodil sredi milijonov svojega očeta, precej dober komediant. Pokazal je to pred zvezno industrijsko komisijo, kjer pa ni mogel popolnoma razviti svojih talentov, ker ni hotel predsednik Walsh priznati, da je pri zaslišavanju kaj razlike med njim in kakšnim delavcem. Bolje se mu je to posrečilo, ko je prišel po veliki coloradski stavki med rudarje in je tam igral vlogo njihovega prijatelja. Kakor je znano, je takrat kosil z delavci, šel je v jama med delavce in uganjal sploh podobne burke.

Krona njegove komedije je bila ustanovitev delavske unije. To je bila satira, od kateri so se morali bogovi tako smejeti, da se je tresel Olimp. Največje izkoriščevalce ustanavlja delavcem organizacijo, da bi se branili izkoriščanja!

To slavno podjetje bi se bilo moralo seveda takoj ponesrečiti, če bi si bili delavci predočili, da ne more Rockefeller vedoma ravnanj proti svojim interesom in da bi to storil, če bi jim res hotel dati v roke orožje, s katerim bi se mogli braniti.

Bilo je pa dovolj delavcev, ki so verjeli v Rockefellerjevo dobroto in so se zato pridružili njegovi organizaciji. Drugi so to storili, da se ne zamierijo basom.

Ali zgodilo se je, kar se je neizogibno moralo zgoditi. Rockefellerjeva unija je morala razočarati delavce, ker je bila seveda ustanovljena za Rockefellerjeve, ne pa za delavske interese.

Članom kapitalistov unije so obljubovali tisoč dobrot od zdravniške pomoči do svetilnih gradšč okrog hiš. Najbolj pa je mikala delavce pravica, da se bodo smeli naravnost pritožiti, če kaj ne bo prav. Kajti Rockefeller so misli-li — bo gotovo pomagal, če bo le vedel, kje jih čevelj žuli.

Seveda ni bilo iz te moke kruha, kajti prava naloga, ki jo je izvrševala ta slavna unija, je bila nadzorovanje in krotitev delavcev. Član je lahko prišel na sejo s polnim sreem opravičeni želja. Ali na seji je bil tudi njegov bas, in zadostovalo je, da ga je to pogledal, pa je bila vsa svoboda govora pri kraju. Ne da bi bil kdo delavcu naravnost prepovedal izraziti željo in pritožbo; ali pogled je bil dovolj razumljiv in je jasno pravil, kaj bo, če se ne bo držal jezika za zobmi.

Osemnajst mesecev traja sedaj ta glorijska in že bledi kakor s kredo namazana devica. Lahko je ljudem nekaj časa imeti za norec; dobe se tudi nekateri, ki se dajo vso večnost vleči za nos; ali vse delavstvo imeti vse čase za norec je vendar nemogoča naloga.

In tako gre tudi Rockefellerjeva unija radikalno rakovo pot, ru-darji se pa vačajo v organizacijo United Mine Workers in le nepopoljšljivi hlapčoni ostajajo še zavesti biča, ki ga pletejo sami in dajejo svojem ugosposdarju v roke.

Tožena železnica.

Ljudje, ki mislijo, da so kazenski zakoni tudi za kapitaliste veljavni, prerokujejo, da bo Pennsylvanija železniška družba na podlagi Elkinsovega zakona obsojena na najmanj na \$1,000,000 denarne globe. Veleporotniki so namreč pronašli, da je družba petdesetkrat grešila proti temu zakonu.

Prva obtožnica očita železniški družbi, da je dovolila koncesije Cambria Steel družbi pri pošiljanju tovora iz Ashtabule in Clevelanda v Johnstown, Pa., kjer ima družba svoje tovarne. To se je zgodilo v letih 1913, 1915 in 1916.

Družba je obtožena, da je zahtevala od voza, ki je stal več kot 48 ur na postaji, po en dolar odškodnine na dan, dovolila je pa, da so stali vozovi jeklarske družbe po 10 do 35 dni na tirih in ni zahtevala odškodnine.

Ako čitaš Proletarca, pa spoznaš, da je dober list in te zanima, tedaj ga pokaži še tovarišu in mu ga priporoči, da bo tudi on to izvedel, kar izveš ti se naučiš, česar se učiš ti. To bo duševni dobiček zate in zanj.

Dopisi.

Cleveland, O.

Dne 4. oktobra je v Detroitu, Mich., ubilo mojega ljubljenege brata in

Poročilo o razpečanih znamkah J. S. Z.

meseca sept. 1916.

		RAZDELJENO			
Država	Mesto	Znamke	Izj. znam.	Dual. znam.	Prejemki
Ark.	Jenny Lind	14			\$ 3.50
	Hartford	14			3.50
	Huntington	16			4.00
Colo.	Pueblo	30	10		7.50
Ill.	Stanton 110	16			4.00
	Sesser	7			1.75
	Zeigler	60			15.00
	Chicago 1	50	10		12.50
	La Salle	23			5.75
	Chicago 20	40			10.00
	Springfield	24			6.00
Ind.	Gary	80			20.00
	Clinton	9			2.25
Iowa	Carney	8			2.00
Kans.	Mulberry 173	9			2.25
	Dunkirk	9			2.45
	Franklin	16			4.00
	Mulberry 30	80			20.00
	Skidmore	4			1.00
	Stone City	17			4.25
Mich.	Detroit 61	80			20.00
Mo.	St. Louis	20			5.00
Minn.	Chisholm	36			9.92
	Virginia	12			3.38
Mont.	Bear Creek	35			8.75
Ohio	Akron	20			5.00
	Barberton	40			10.00
	Glencoe	48	10		26.10
	Bellaire	20			5.28
	Youngtown 18	40	6		10.00
	Steubenville	20			5.00
	Cleveland 27	60			15.00
	Youngtown 62	8	5		2.00
	Yorkville	9			2.32
	Cleveland 71	60			15.00
	Neffs	12			3.00
	Barberton	20	10		5.00
Pa.	Fitz Henry	36			9.00
	Dunlo	14			3.50
	Forest City	4			1.00
	N. S. Pittsburgh	200	40		51.00
	Primrose	8			2.00
	Ellsworth	13	3		3.25
	Hermine 63	15			5.60
	Ambridge	12			3.20
	Reading	9			2.25
	Hermine 69	38			9.84
	Woodlawn	10	10		2.50
	Large	41			10.25
	McKeesport	20			5.00
	Pittsburgh	40	8		10.50
	Yukon	24			7.71
	W. Newton	23			5.75
	Johnstown	14			3.50
	Sygan	10	5		2.50
	Farrell	16			7.00
	New Brighton	35			8.75
	S. View	20			5.00
	Steelton	16			4.84
	Canonsburgh	40			20.00
Wis.	Milwaukee	37			9.45
	Kenosha 134	40			8.00
	W. Allist	32	1		8.00
Oreg.	Portland	6			1.50
Wyo.	Rock Springs	16			4.00
	Reliance	8			2.00
	Cumberland	8			2.00
	Cambria	15			3.75
Nokomis org. 128		60			
Racine org. 132		10			
G. Karlovich 92					3.75
M. Ebenche 11					5.00
B. Žikich					8.90
Ethin Kristan refund.					25.00
Frank Daniček org. 96					30.00
		1,866	96	92	\$564.74
					\$93.30
					\$94.40
					\$377.04
		Znamk na roki dne 1. septembra		903	
		Dobljenih od stranke v sept.		2000	
				2903	
		Razpečanih v septembru		1866	
		Na roki dne 30. septembra		1037	
		Dualnih znamk na roki dne 1. septembra		87	
		Dobljenih od stranke v sept.		200	
				287	
		Dano klubom v septembru		92	
		Na roki dne 30. septembra		195	
		Izjemnih znamk na roki dne 1. septembra		168	
		Dobljenih od stranke v septembru		200	
				368	
		Dano klubom v septembru		96	
		Na roki dne 30. septembra		272	
		Fond zvezne tiskarne:			
		Redni mesečni prispevki		\$93.30	
		Dano blaginiku tega fonda			

CLEVELAND, O.

Članom slov. soc. kluba št. 27 na znanje.

V nedeljo, dne 5. novembra ob 7 uri zjutraj se vrši raznašanje letakov. Vsi sodugi, kateri so se javili za raznašanje, kakor tudi drugi kateri žele pomagati, naj pridejo ob zgoraj navedenem času v klubovo čitalnico, kjer dobijo letake za svoj "precinkt" pripravljene.

M. Petrovich, tajnik.

CANNONBURG, PA.

Obvešča se vse sodruge soc. kluba št. 118, da se zanesljivo udeležijo izvanredne seje, katere bodo v nedeljo dne 5. novembra ob 10 uri dopoldne v dvorani društva "Postojnska jama". Za rešiti imamo več važnih točk.

Odbor kluba št. 118.

NAZNANILO.

Jugoslovanski soc. klub št. 131 v Pittsburgh, Pa. vabi vse delavce na javni ljudski shod, kateri se vrši v nedeljo dne 5. novembra ob 7 uri zvečer u "Park Theater" na 46 Butle St. Na shodu govori sodrug M. Lučič iz East Pittsburgha.

BAITI FIORNTIN, tajnik.

ZA DRŽAVO OHIO.

Tajnik državne organizacije v Ohio, sodr. O. G. Van Schoeyk na znanja, da morajo po novih pravilih poslati vse naše organizacije v tej državi po en cent več vsak mesec od člana. V sled tega naj

pošljejo tajniki klubov iz te države tajništvu J. S. Z. od vsakega člana po en cent več, to je 21c na mesec. To naj se vpošteva, da ne bo nepotrebnega pisarenja.

Tajništvo J. S. Z.

J. S. Z. klubom na znanje.

Za mesec november bodo mesečni prispevki za J. S. Z. zopet po starem, 20c od člana, ker poteče z oktobrom desetmesečni rok za zbiranje fonda za pokritje stroškov III. zborovanja. Tajniki klubov naj to vzamejo na znanje.

Tajništvo J. S. Z.

VABILO NA javen volilni ljudski shod,

ki se vrši v nedeljo, dne 5. novembra t. l. ob treh popoldne v Chicagi, v

NARODNI DVORANI

vogel 18. ceste in Racine Ave. Govorniki v slovenskem in angleškem jeziku.

V slovenskem jeziku govori o splošni volilni situaciji v Zed. državah sodr. Et bin Kristan; v angleškem govorita o volilni situaciji za gubernerja v državi Illinois kandidat za to mesto, sodr. Seymour Steadman, in v zadevi kandidature za državnega pravdnika (States Attorney) sodr. Wm. Cunnea.

Shod bo torej z ozirom na važnost volilne kampanje zanimiv. Sedanje volitve odločajo, kdo bo gospodaril v deželi, državi in mestu prihodnje štiri leta.

V nedeljo 5. novembra popoldne torej vsi v Narodno dvorano!

Odbor za shod.

NAZNANILO.

Članom kluba št. 114 J. S. Z. v Detroit, Mich., naznanjam, da so vsak četrtek zvečer v "Delavskem domu" sestanki veselicega odbora in viničarjev za vinski trgatve dne 5. novembra.

Z ozirom na veselico bode prihodnja mesečna seja v nedeljo 12. novembra dopoldan točno ob 10. uri. Ker je več važnih stvari za rešiti, pričakujem, da se vsak član te seje udeleži.

Opozarjam tudi člane, da pazno prečitajo glasovnice novih pravil in jih pri prihodnji seji oddajo, ker jih je potreba odposlati.

Končno pozivljam vse člane, da se potrudijo, da bo vinska trgatve v vsakem oziru najboljše izpadla.

Ivan Potočnik,

tajnik.

OPOMBA:

Meščanski listi prinašajo intervjuje Viljama English Wallinga in Max Eastmana, znanih socialističnih publicistov, v katerih ba je proglašata zopetno izvolitev Wilsona. V teh intervjujih se tudi pravi, da bodo socialisti podpirali pri sedanjih volitvah Wilsona.

Če so ti objavljeni intervjuvi resnični, ne izražajo s tem še nobenih dejstev, tisočih se amer. socialističnega gibanja.

English Walling in Max Eastman nista nikdar nič štela v socialističnem gibanju. Ne prvi ne drugi ni bil nikdar aktiven za socialistično gibanje in sta bila vedno v nesoglasju z organiziranimi socialisti Amerike. V sled tega ne moreta govoriti v imenu socialistov.

Socialisti bodo v tej kampanji kakor vedno podpirali svoja kandidata Bensona in Kirpatricka, ker smatrajo Wilsona in Hughesa za kandidata velepodjetnikov in ne delavcev.

V pričoe vseh namišljenih zaslug, ki jih pripisujeta baje Walling in Eastman Wilsonu, nista "socialistična pravka" nič drugega, kakor navadna reformatorja, in socialisti vsled njunih izjav ne bodo šli na stranpot, ampak bodo volili Bensona in Kirpatricka.

Čitajo se tudi poročila, da je Benson dejal, da bo Wilson zopet izvoljen. To naravno ne pomeni, da je on za Wilsona, kajti nihče ni nastopil ostreje proti Wilsonu kakor Benson, ko je kritiziral sprejem Hay - Chamberlainovega zakona, ki se tiče reorganiziranja armade, kakor tudi zato, ker je prelomil obljubo, da se znižajo cene živilom.

NAROČNIKOM DRUŽINSKEGA KOLEDARJA.

Naš "Koledar" še ni izšel. Nekaj zamude je v tiskarni, nekaj pa v tem, ker uredniki ni v Chicagi. Naročila se seveda sprejemajo. Kdor ga bo prej naročil, ga bo tudi prej dobil. Vse stroške, pa

najti pošta ali pa expres, plačamo mi v Chicagi. Ker so pri večjih naročilih manjši stroški, smo tudi po tom določili cene, katere so sledeče: Od 1 do 10 kol. stane 50c. komad. Od 10—50 je 47c. komad. Od 50—100 je cena 45c. od 100 in dalje pa 40c. komad. Socialistični klubi, zastopniki Proletarca, kakor tudi uradniki različnih podpornih društev, dobe na kredit, vsi drugi morajo pa plačati koledarje v naprej.

LISTU V PODPORO.

Nabrano na poroki Jos. Zavernika\$ 3.50
Andy Reavetz, Cleveland, O. .25

Vsega 3.75

Zadnji izkaz447.66

Skupaj\$451.41

ZA CHICAŠKE VOLILCE.

V naslednjem objavljamo popolno glasovnico za volilce v Chicagi za volitve dne 7. novembra. Da si olajšajo delo, smo pustili naslove uradnikov angleške, kakor so na originalni glasovnici. Državne kandidature veljajo seveda za vso državo Illinois, okrajne kandidature pa za ves okraj Cook.

Kongresni kandidati:

At Large.....J. Louis Engdahl
At Large.....Walter Huggins
1. District.....Robert H. Howe
2. District.....James W. Lafferty
3. District.....John D. Dobelman
4. District.....Frederick G. Wellman
5. District.....Charles Toepper
6. District.....Charles H. Hair
7. District.....Carl D. Thompson
8. District.....Edmund A. Bloss
9. District.....Andrew Lafin
10. District.....Herbert S. Racine

Državni kandidati:

Governor.....Seymour Stedman
Lieutenant Governor.....
.....Karl F. M. Sandberg
Secretary of State.....John M. Feigh
State Auditor.....Frank O. Anderson
Attorney General. Clarence C. Brooks
State Treasurer.....Bertram W. Newton

Za državne senatorje:

2. distrikt.....Arthur W. Gladwin
6. distrikt.....E. Bergren

Za državne poslance:

1. District.....Charles W. Howorth
2. District.....Arthur E. Smith
3. District.....Clifford A. Stanfield
5. District.....John C. Flora
6. District.....Lewis W. Hardy
7. District.....James A. Prout
9. District.....Louis A. Cejka
11. District.....Thomas F. Hennessy
13. District.....Theodore J. Vind
15. District.....John J. Jelinek
19. District.....Frank V. Stuchal
21. District.....H. W. Harris
23. District.....Christian M. Madsen
25. District.....Joseph M. Mason
27. District.....Ludwig Miller
29. District.....Vincent Dudick
31. District.....Henry G. Berglund

State Board of Equalization:

1. District.....Arthur E. Halm
2. District.....Wilson E. McDermut
3. District.....Cassius M. Maxson
7. District.....Joseph A. Rogers Jr.
10. District.....Victor C. Koehler

Okrajni kandidati:

State's Attorney.....William A. Cunea
Recorder of Deeds.....Frederick Pischel
Clerk of Superior Court. Joseph Novak
Clerk of Circuit Court.....
.....William F. Kruse
Coroner.....Joseph H. Greer
Member Board of Assessors.....
.....Edward E. Klein
Member Board of Review.....
.....William Acker
County Surveyor.....Benjamin Eefting
Member Board of Assessor (to fill vacancy).....Adolph Dreifuss
Judge of Superior Court (to fill vacancy).....Samuel Block
Judge of Circuit Court (to fill vacancy).....Carl Strover
President Sanitary District Trustees.....
.....Morton L. Johnson
Sanitary District Trustee.....
.....Morton L. Johnson
Sanitary District Trustee.....
.....Pierce L. Anderson
Sanitary District Trustee. Emil Kuhne

Za municipalno sodiče:

Walter M. Baird
Louis J. Delson
Samuel Holland
Henry E. Murphy
Stephen M. Reynolds
Peter Sissman
Marcus H. Taft
Edward M. Winston
John C. Teevan (to fill vacancy).

Kapitalistično časopisje uravnava svojo pisavo po obzirih za svoj dobiček in za dobiček onih, katerim služi: Kapitalistov.

Kapitalističen list ima vedno bogate vire. Kapitalisti vedo, kako dobro je zanje, če seje tisk nevednost, zmedenost in prazno radovednost med ljudstvom. Tisočak, vtaknjen v tak list, jim prišna po deset tisočakov dobička; milijon, vložen v kapitalistično

KAKI IZBORNI LINIMENT

ima veliko število uporab v vsaki hiši. Nikoli ne poteče dan ne da bi ga kakoli član imel prilo rabiti.

Severa's Gothard Oil

(Severovo Gothardsko Olje) je taki liniment ter se že rabi preteklih 35 let. Izkazal je svojo vrednost pri zdravljenju

REVMAZMATIZMA, NEVRALGIJE, IZVINJENJ, OTOKLJAJEV, OTEKLIN, OTEKLIH ŽLEZ, OKORELIH SKLEPOV IN MIŠIC, KRČEV, BOLEČIN IN BOLESTI.

Cena 25 in 50 centov.

Čitajte sledeče pismo: "Severovo Gothardsko Olje se je izkazalo zelo uspešno. Moja žena je imela hude bolečine v nogah tola po rahljenju Severovega Gothardskega Olja so bolečine postale manj hude in ko je porabila pol steklenice, so bolečine popolnoma izginile."

John Mikulastik, Rfd. No. 1, Box 96, Iron Mountain, Mich.

Kupite Severovo Pripravko v lekarnah. Ako jih ne morete dobiti, naročite jih od nas. Zavrnite nadomestive.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa.

ZA IZOBRAZBO.

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure. Pošljite naročilo še danes:

Maksim Gorki: Mati, mehka vezba\$1.00
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavernik in Iv. Kaker): Džungel. Povest iz chicaskih klavnic75
Enrico Ferri: Socializem in moderna veda50
Proletariat10
Ethin Kristan: Nevarni socializem10
Kdo uničuje proizvajanje v malem10
Socializem10
Socialistična knjižnica, 2 zvezka in "Naša bogatstva"10
Kapitalistični razred10
Vojna in socialna demokracija15
Prof. Wahrmond (poslov. A. Kristan): Katoliško svetovno naziranje in svedobna znanost25
O konsumnih društvih10
Zadružna prodajalna ali konsum05
Kako je lep vojaški stan. (Poljudne zbirke "Več luči!" 6. snopč.)10
Katoliška cerkev in socializem10
Spoved papeža Aleksandra10
Vse te knjige in brošure pošljemo poštne prosto.

PROLETAREC,

4008 W. 31st St.,

CHICAGO, ILLINOIS.

Božične darove v denarju.

je treba čim preje odposlati, ako želimo, da naši dragi v stari domovini praznujejo 25. decembra, največji praznik. Treba je vedeti, da parobrodi ne odhajajo tako pogostoma kot so pred vojno in vsled tega vzame veliko več časa, predno pošta pride v stari kraj.

POSILITE DENAR V STARO DOMOVINO TAKOJ!

Ako želite, da bo poslani denar siguran in hitro izročen v roke naslovljenca v domovini, potem se poslužite

KASPAR STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS.

katera je pod državnim nadzorstvom.
Kapital, prebitok in uloge \$6,500,000.00.

Vabilo na plesno veselico

katero priredi

SLOVENSKA "MOXHAM" GODBA

V JOHNSTOWN, PA. DNE 4. NOVEMBRA NA OHIO ST. V DV

Kaj je verstvo.

F. V. Krejčí.

(Konec.)

Kako so nastale omenjene verske družbe? Ne; sami sicer nismo videli njihovega postanka, vendar pa vidimo, s čim se pri svojem obstoju vzdržujejo: takoj pri rojstvu se uvrščajo v nje ljudi, ki se jih potem za nje pripravi s gotovo dresuro duha in značaja. Kar smo sami doživeli v verstvom, to je usoda vseh ljudi v mladosti.

Razlika je le ta, da se ljudje vere z detinstva v neenaki meri oproščajo, nekateri popolnoma, drugi si z nje ohranijo nekaj ostankov, misleč, da imajo verstvo, če si izberejo iz katekizma to, kar se jim zdi najmanj absurdno in če hodijo včasih v cerkev. Pri velikem delu, predvsem pri neizobraženih ženah verstvo že ni ničesar drugega kot zmes o studnega praznoverja in mehaničnih navad.

Kako so posamezna verstva nastala, o tem nas uči zgodovina. Vsako od njih sicer trdi, da je nastalo iz božjega razodetja. Toda, kdor bi sprejel to podmeno, stal bi že z obema nogama na tleh slepe in nekritične vere. Ker smo se pa opirali ozki mej vere, nam ni mogoče sprejeti imenovane podmene. Možnost božjega poseganja v človeške stvari je v nasprotju vsej naši življenski skušenosti, našemu razumu in našim predstavam o zakonitosti svetovnega teka. Razum tega pa, ker ni le eno verstvo temveč so razna verstva, izmed katerih vsako izpeljuje svoj postanek od drugega božanstva, ne vemo kateremu izmed njih moramo verovati, če bi imeli tudi najboljšo voljo.

Zakaj moram verovati, da je ravno Kristusov evangelij božje razodetje? Na podlagi slučajnega dejstva, da sem se rodil v deželi, kjer je stoletja vladalo krščanstvo? Zato pa sme človek, rojen na Vzhodu, z isto pravico trditi da je edino pravo razodetje božje Mohamedov koran. Mislim, da ni nič bolj spodbudljivo vere v današnjem človeku, kot ravno pogled na toliko raznih cerkev, katerih vsaka s krčevito trdnostjo zatrjuje svoj božji izvor in svojo edino zveličavnost. Kjer izmed mnogih razno mislečih ljudi vsakdo trdi, da ima le on resnico, tam je vedno sumljivo. To dokazuje, da nihče nima resnice, ali še boljše: da je delna resnica vsacega izmed njih le delež skupne blodnje.

Zato ne verujemo temu, kar nam o postanku verstev pripovedujejo ona sama, temveč verujemo temu, kar nam o njem pripoveduje zgodovinska veda. Ona opira svoje poznatke, ki se tičejo verstev, na gotova zgodovinska fakta, na osebe slavni posameznikov ter na velika gibanja v narodih. Sledijo postanku posameznih verskih ver je v njihovih začetkih in razširjanju hitro spoznala gotove znake, ki so kljub vsemu medsebojnemu sovraštvu vsem skupni znake, ki jim je dala tipičen pomen in s katerih je sestavila splošni pojem verstva. V svojem postanku in v svoji naturi kažejo vse vere toliko pomembne podobnosti, da moremo s popolno pravico, mesto, da bi govorili o postanku vsake izmed njih, govoriti o postanku verstva sploh.

Prvotne verske forme se umikajo očem vede v megleno preteklost in le s posredovanjem podobnih pojavov in dejstev, ki se pojavljajo danes

pri narodih, ki žive na stopnji divjaštva ali polukulture, sklepamo na vzroke njihovih postankov. O poznejših razvitejših verstvih, ki so vladala nad večino historičnih narodov, ve z gotovostjo vsaj toliko, da imajo svoj izvor v velikih ljudeh, ki so imeli nadvladajoč, ženski smisel za misli o neakoničnosti in večnosti, ki so znali pripeljati življenje človeka v direktna razmerja z nadnaravnimi bitji in podati ostalim ljudem sliko sveta, ki si je z onimi na pol pesniškimi, na pol idejnimi simboli, ki jih imenujemo mitus lahko podjarmila njihovo čustvo in fantazijo.

Verstva torej niso produkt mišljenja celih narodov, ampak so plod ženskih posameznikov, iz katerih glav so izšla, če ne gotova, pa vsaj v glavnih obrisi. Vse krščanstvo je v Kristusu, ves islam v Mohamedu. Kar so drugi ljudje k temu pritaknili, to je bilo preje pokvarjenje kot pa izpolnjenje ustanoviteljevih misli. Bilo je seveda potrebno, da bi verstvo odgovarjalo potrebam in razmeram naroda, ki ga je sprejemal, ter da bi imelo pripravljena tla. Toda prava tvorna sila je bila tu vedno iniciativa posameznika. Ostali ljudje si ga niso tvorili, ampak sprejemali, pasivnose mu podajajoč, podlegajoč času ustanovnikov oseb, vzgledu njegovega življenja, takozvanim čudežem, ki jih je vršil — s kratka: podali so se sugestivnemu vplivu osebnosti bodisi ustanovitelja ali pa njegovih apostolov. K mitom, ki jih je oznanjeval ustanovitelj, je pa navadno daljša generacija pritaknila mit (bajko), ki se je tikala njega samega in njegovo sveto življenje in življenje njegovih prvih učencev se kar iskri od legend. Zapiske, ki jih je zapustil sam, ali pa njegovi učenci so postali sveto pismo, ki je bila za vse čase v njihovih očeh edin, nad vsak dvom izvišen vir spoznanja in merodajen voditelj za dejanja.

Nobeno verstvo, v kolikor se spominja zgodovina, ni nastalo na drug način, če pa je nastalo, pa to že ni bilo verstvo v pravem pomenu besede, ampak morda le prehod od verstva k drugim formam mišljenja. Čim bolj se pa z zgodovino bližamo sedanosti tem redkejši postajajo pojavi takšnih verskih ustanoviteljev. Poslednji izmed njih, katerih se Europa spominja, so bili reformatorji s petnajstega in šestnajstega stoletja, ne torej že popolni ustanovitelji, ampak le popravljalci Kristusovega nauka, ki ga je cerkev skazila. V novodobni družbi se tip takšnega započetnika verstva, kot je bil Kristus ali Budha, niti misliti ne da. Srečamo se sicer tu in tam s podobnostmi tega tipa, toda ljudje, ki jih predstavljajo so v svoji okolici čisto osamelci kot čudni fantasti ali mistiki. Manjka jim one čarobne moči, s katero bi mogli potegniti mase za seboj. Če bi torej tudi bila tu iniciativa, pa jim manjka onega čudovitega uspeha, ki je predpogoj vsacega pravega verstva.

Vzroka ni treba daleč iskati, potreba po verstvu v zadnjih dveh stoletjih v ljudeh umira in v tej meri tudi možnost, da si se — pa četudi v zelo zmoderniziranih variacijah — ponovilo danes to, kar se je pred 19 stoletji v Palestini.

nič," je rekla trdo branjevka in zadevala jerbas. Skoro ga je že imela na glavi. a premislila si je v zadnjem trenutku in ga postavila na tla pred Marjanico.

"Glej, glej, punčka, kakšno re-po kikičeo imaš!" je povzela in jo začela otipavati.

"In skraj nova je še. Kdaj pa si jo dobila?"

"O Binkošti," je odgovorila Marjanica, zelo vesela prijazne ženske, in je samo to pričakovala, kdaj ji iznova ponudi sladko češ-pjico.

\$1.40 GALONA GARANTIRANA WHISKEY

Sloviti "LUCKY TIGER" je sedaj občinstvu na voljo po takšni ceni, po kateri so ga prej kupovali salo-nerji nadobelo.

Močna in mehka, je ta pičja — napredna pod za-nesljivim jamstvom. Če vam ni všeč, dobite ta-koj denar povrnjen.

Čim prej si jo naročite, tem več si prihranite de-narja.

Stulz Brothers,
Department 66,
Kansas City, Mo.

ROJAKOM NA ZNANJE.

Cenjenim rojakom v Chicagu, Wau-keganu, Kenoshi in Milwaukee nazna-njam, da sem prevzel dobroznano gos-tilno Jazbec in Omahne, bivši Martin Potokarjev Place, na 1625 S. Racine Ave., ter se jim priporočam za ožilen obisk. Točil bodem najizbornejša pi-jače ter vsakemu kar najbolje postre-gel.

JOE PITT
Jos. Pungertič ali po domače Skut
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill.
Telephone Canal 3014

Central Hotel Conemaugh, Pa. Fred. Mosebarger, LASTNIK.

Ako želiš čitati najnovejšo in dobre novice, potem se naroči na "Milwaukee Leader" največji so-cialistični dnevnik vzhodno od mesta New York. Stane 25c na mesec. Milwaukee, Wis.

Ena najboljših socialističnih revij v angleškem jeziku v Ameri-ki je: "INTERNATIONAL SO-CIALIST REVIEW." — Izhaja mesečno in stane \$1.00 na leto. — Naslov: Int. Soc. Review, 341 N Ohio St., Chicago, Ill.

Dr. Richter's Pain Expeller

za revmatične bo-lečine, za bolečino-otrpelosti, vseh pov in mišle.

Pravi se dobi le zavitku, kot vsi kaže ta slika. h-vezmite ga, ak-uma na zavitek-omče trzne snan-ke s šidro.

25 in 50 centov vseh lekarnah, pa naročite si s-avnost od

F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington Street,
New York, N. Y.

MODERNA KNIGOVESNICA

Ukusno, hitro in z po-štom da-za privatnike in družva. Spre-mamo naročila tudi izven me-Imamo moderne stroje. Nisk-cene in poštna postrežba.

BRATJE HOLAN,
1633 Blue Island Ave.,
(Advar.) Chicago, Ill.

CARL STROVER Attorney at Law

Zastopa za vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodni-nih zadevah.
St. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in rane.

Moderni urejena gostilna
VILLAGE INN
s prostranim vrtom za izlete
MARTIN POTOKAR,
Ogden Ave., blizu cestno šolam-ake postaje, Lyons, Ill.
Telefonska številka: 224 m.

James F. Stepina,
predsednik.
Christian R. Walleck,
I. podpreda.
Emanuel Beranek,
II. podpreda.
Adolf J. Vrasa,
blagajnik.

Ravnateljski odbor
Michael Zimmer, načelnik
Emanuel Beranek
Dr. Anton Blankini
John Fuch
A. V. Geringer
John C. Krasa
Ernest Kunde
James F. Stepina
C. H. Walleck

Ameriška Državna Banka

1825-27 Blue Island Avenue, blizu 18-ste ulice,
CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitok . . . \$500,000.00

ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8½ zvečer
vse druge dneve pa do 5½ popoldan

Pošiljamo denar v stari kraj brzo in točno.

POZOR!

Zaradi nepričakovane naglega dviganja in nestalnosti kron-ske vrednosti, nemogoče je določiti stalno ceno, ali vse naše cene bodo računane po najnižjem dnevnem kurzu. Uprashaite ali pišite po ceno.

Obsežni denarni premet in nizke cene. Vse pošiljave garantirane.

Direktna zveza s Prvo Hrvatsko hranilnico in posojilnico v Za-grebu in njenimi podružnicami.

Pošiljamo denar vojnim vjetnikom v Srbijo, Rusijo, Angleško in Francosko.

Govorimo vse slovanske jezike.

Naivečia slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni.

KADAR potrebujete društvene po-treščine kot zastave, kape, re-galije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoj. Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebni

MARTIN BARETINČIČ
324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

NOVA IZBIRA, NOVE CENE!

Slovenskih grafofonskih ploč-imam v zalogi le še par sto. Naro-čite, dokler ni prepozno! Tudi ne-kaj zlatnine še imam. Požurite se, dokler mi zaloga ne poide!

Anton J. Terbovec,
P. O. Box 1 Cicero, Ill.

LOUIS RABSEI
moderno urejen salon
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.
Telefon 1199

Ne igray se z zdravjem!

Zdravje je več vredno ko bogastvo. Ako se počutiš dobro, nikar ne spravljaj v nevarnost svojega zdravja s tem, da poskušaš raznovrstne alkoholne grenčice, ki ne oslabe samo krvi, marveč veš ali manj uni-čujejo krvne celice. Kri je takoreč rek, ki Ti daje dragoceno življenje. Ona se pretaka po arterijah in žilah in prinaša hrano vsaki posamezni celici in okrepčuje vse telo. Istočasno odstranja nepotrebne snovi, ki se prehitro zbirajo, in pokončuje raznovrstne bacile. Radi tega se treba ogibati vsega, kar bi oslabiljevalo in storilo nezmerno krvne celice. Edinola silna, mečna krvna telesca so sposobna, da izvršujejo namen, ki ga imajo, namreč: Ohranjevati in varovati. Čisto naravno vino jim nikakor ne škoduje. "Ono okrepčuje živčni sistem in usposablja telo, da izvršuje svoje glavne namene", pravi dr. Armand Gauthier, član francoskega zavoda, v svojem predavanju, ki ga je imel pred zdravniško komisijo v Parizu.

Trinerjev Ameriški Elikvir iz Grenkega Vina.

To sredstvo, s kojim se nobeno primerjati ne da, je sestavljeno iz rastlin, korenin, ki so priznane zdravniške vrednosti, in iz naravnega, čistega, popolnoma zrelega vina. Nima nikakih kemikalij ali strupov. Pospešuje prebavo, okrepčuje organe, jih oživlja in daje moč živcem. Pomaga pri

ZAPEKI
VETROVIH
NAPENJANJU
GLAVOBOLU

NERVOZNOSTI
SLABOKRVNOSTI
POMANJKANJU ENERGIJE
SPOŠNI SLABOSTI

hitro in sigurno. Odkloni kratkoma vse ponaredbe, ki žro samo denar! Naše načelo je, da izgotovimo sredstvo, ki je dobro, ki pomaga — in naša cena ostane — naj se eene tvari, posebno vina, še tako dvigajo — vedno iste: \$1.00. — PRI VSEH DRUGISTIH.

Sedanji letni čas pripelje seboj raznovrstna nezaželjena goste, po-sebno revmatizem in nevralgijo. Ali veš, kako jih sprejeti? Najboljši način je, da rabiš TRINERJEVO OBLIZ. Je izvrstno zdravilo, ako Te boli vrat, ako imaš otekline, razpokline itd. Cena 25 in 50c, pri vseh drugistih, po pošti 35 in 60c.

Pri vseh boleznih, ki so spojene s kašljem, rabi Trinerjevo zdravilo za kašelj (TRINER'S COUGH SEDATIVE), cena 25 in 50c, po pošti 35 in 60c.

JOS. TRINER
kemik izdelovalec,
1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

C. Golar: O ČREŠNJAH.

Marjanica je bila sestra tiste Mančice, ki je toliko gorja zbu-dila v Turčinovem srcu. Pa ni bi-la njena sestra po krvi, temveč po pastirski palici, zakaj tudi Marjanica je bila pastirica, in ve-lika in pisana je bila njena čeda. Med njene pohlevne ovčice in drobna jagnjeta se je zamešalo sila belega kamenja in sivih skal in zelenih pečin, in predzrna in vsiljiva je bila ta nepoklicana dr-hal. Zasedla je najlepša mesta in se je pasla po solnčnih obronkih in visokih rebrih, vse debela, pre-šerna in samopasna in se ni ho-tela ogniti ovčicam in jagnjetom, ki so bila suha in sloka in so se jim videle kočice pod mehko vol-no. Njihova paša je bila po ozkih sedlih in skritih dolinicah, kjer so bila zakrita tla s črno prstjo in zeleno rušo, kjer je rasla mehka, nizka travica le toliko, da so ime-le ovce in jagnjeta skromno ko-silce in večerjico.

Marjanica je bila še majhna pa-stirica, dosti manjša od Mančice, saj je še hodila ob četrtnih v šolo in obhajila tudi še ni opra-vila. Bila pa je rjavega, ogorele-ga obrazka in zelo gostih, rume-nih las in dolgih kit, ki sta jo tol-kli po plečih, kadar je zletela za svojo čedo, ki si je izbirala in iskala boljše paše in bolj sošnih zelišč. Obklečena je bila v rdečo, dolgo kikičjevo, s plavimi pikami popisano, ki je bila delana seelo-ma in je segala od vratu pa do gležnjev. Moderček in krilec se je držalo skupaj in le črn živ za pa-som ju je ločil.

"Ju-ju-ju!" Tenko in drobno in žalostno je zavriskala Marja-nica, in skoro je bil njen glas po-doben vzdihu. Niti odmeva ni zbu-dil njen vrisk, in vendar so sivele ob njeni levici strme in visoke go-re, ki so silile daleč v oblake, in so bila oblastna in mogočna nj-hova prsa, da bi zadonel iz njih silen odmev, ki bi lahko zbudil celo sveto Katarino, pobožno sa-

mico, ki je osobenkovala v nizki, pohlevni cerkvi vrhu peščene ravnine.

"Joj-joj-joj!"

Zdaj je Marjanica čisto razloč-no vzdihnila in zamračila so se njena lica, vsa poljubljena od solncea, in skalile so se modre oči, ki so pred minuto gledale še tako bistro na zeleno jezero, ki je o-kreglo kakor jajčece ležalo pod njo med gorami.

"Kako je lepo gosposkim punč-kam," se je zamislila pastirica. "Bele oblekice nosijo in se spre-hajajo pod pisanimi parazoli oko-li jezera. In zjutraj jedo kavo in bel kruhek namakajo, ali pa celo žemlje, tiste rumene in trdo za-pečene, ki lepo diše in počijo, ako jih stisneš. In opoldne jedo zopet-meso in še kaj sladkega in popol-dne leže v senci okoli belih hiše, ki se blešče okoli in okoli jezera, po vseh hribčih in holmcih. In zvečer jih čaka zopet kava in po-tem mehka posteljica." — Marja-nica pa mora zgodaj vstajati, njen zajtrk je kratak in potem mora pasti ves dolgi, dolgi dan, včasih v dežju, vsa premočena in premražena, včasih v solneči in vročini in lakoti in žeji, žeji...

"Ah, kako bi bila," se je ne-hote spomnila Marjanica. "Kar vse jezero mi izpila in še bi bila žejna. In potem bi jedla, najrajši sladke kruhke, ali pa vsaj pogače. Tudi žemlje bi hrustala, še naj-rajše pa črešnje, ki so lepo rdeče in sladke in hladne, in bi se cedil sok med zobmi, ah..."

Marjanica je vzdihnila in zapr-la oči.

"Pila bi, vse bi pila. — Vodo, mleko, — črešnje, ah, črešnje..."

Z rokami je podpirala lice in tiho je začela peti:

"Sijaj sijaj, solnčee
na moje revno srčee!"

Hitro, kakor je začela, je pretr-gala pesem.

"Joj, glej, glej! Vse jezero pol-no ladije, in v njih so same bele punčke, in gotovo so vse site slad-

ke kave in belega kruhka in rde-čih črešenj. Gotovo je kakšna vmes, ki ji je tudi Marjanica ime, in tista gotovo ni lažna in žejna, kakor sem jaz."

Zamižala je in legla znak v travo.

"Daleč, daleč sredi srebrnega jezera raste zlato drevo. In na njem je vse polno rdečih črešenj in sladkih kruhkov in zelenih skledic, ki so polne dobre, dobre kave. In Marjanica je na tisti zla-ti črešnji, in pije in pije... ah..."

Skoro bi zajokala, skoro bi za-kričala, tako so bila suha usta in slana. Ali kako naj joka, saj so tudi oči suhe in grlo ne more kri-čati. — Ob jezeru pa skačejo in se trgajo bele punčke in črešnje si mečejo v obraz in kavo razlivajo.

"Črešnje, črešnje!"

Marjanica je mislila, da so se oglasile njene misli s hreščecim, hripavim glasom in niti glave ni vzdignila.

"Črešnje, črešnje!"

Drugič je zahreščal trd in sko-raj sirov glas, da se je prestrašila. Ko se je ogledala, je videla prihajati po poti sloko in visoko branjevko, z zvrhanim jerbasom česen na glavi.

"Punčka, ali kupiš češerj?"

Ustavila se je pred njo in od-ložila jerbas, in Marjanica je str-mečih in žejnih oči gledala rdečo grmado, česnje pri česnji, z očmi je pila in srkala hladen sok in zo-bala in grizla sladko meso. Tre-petala je in drhtela in požirala v mislih in željah vabljeni sad, ki se je smejal pred njo in se ji po-nujal in jo mamil.

"No, punčka, ali ne bi kupila česenj? Pokusi eno!"

In branjevka ji je podala lepo rdečko, in ko jo je Marjanica po-vzila, se ji je skoraj zamagljilo pred očmi, toliko sladkosti je ob-čutila na jeziku, v grlu in po vsem telesu.

"Saj bi rada, pa nimam de-narja," je dretaje izustila pastir-ica in na jok ji je šlo in tresel se ji njen glasek.

"Denarja nimaš? Potem seveda